

ÓVODAI NEVELÉS A MŰVÉSZETEK ESZKÖZEIVEL

A VÉPI VADVIRÁG MŰVÉSZETI ÓVODA
PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

(RÉSZBEN ADAPTÁLT PROGRAM NAGY JENŐNÉ: ÓVODAI NEVELÉS A MŰVÉSZETEK
ESZKÖZEIVEL CÍMŰ PROGRAMJA ALAPJÁN)

2021/2022

---

*Verzió: 6.

Készült: 2021. augusztus 23.

Iktatószám: 107/2021.

Módosította: a Vépi Vadvirág Művészeti Óvoda és Bölcsőde vezetősége

Elfogadta: a Vépi Vadvirág Művészeti Óvoda nevelőtestülete

Jóváhagyta: az óvoda igazgatója

Egyetértési jogot gyakorolt: Vép Város Képviselő-testület

Tartalom

Tartalom.....	2
AZ ÓVODA JOGI STÁTUSZA.....	3
KÖSZÖNTŐ.....	4
I. BEMUTATKOZÁS.....	4
I.1 TELEPÜLÉSÜNK BEMUTATÁSA.....	4
I.2 ÓVODÁNK BEMUTATÁSA.....	5
I.2.1. HELYZETKÉP ÓVODÁNKRÓL.....	5
I.2.2. AZ ÓVODÁNK SZEMÉLYI FELTÉTELEI.....	6
I.2.3. ÓVODÁNK JELLEMZŐI.....	6
I.2.4. ÓVODÁNK FUNKCIÓJA.....	6
II. PROGRAMUNK ALAPELVEI, ÉRTÉKEI.....	7
II.1. KIINDULÁSI PONTJAINK.....	7
II.2. GYERMEKKÉPÜNK.....	7
II.3. PROGRAMUNK GLOBÁLIS CÉLRENDSZERE ALAPVETŐ CÉLJAINK.....	8
III. A NEVELÉS KERETE.....	11
III.1 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEINK.....	11
III.2 A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉHEZ SZÜKSÉGES EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE.....	13
A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI SZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	14
III.3 AZ ÉRZELMI, ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS.....	14
III.3.1 AZ ÉRZELMI BIZTONSÁGOT NYÚJTÓ, SZERETETTELJES, CSALÁDIAS LÉGMŰR MEGTEREMTÉSE.....	14
III.4 A GYERMEK – GYERMEK, A FELNŐTT – GYERMEK POZITÍV ÉRZELMI TÖLTÉSŰ KAPCSOLATÁNAK KIALAKÍTÁSA, AZ ÉRZELMEKRE ÉPÜLŐ KAPCSOLATTEREMTŐ ÉS – ÉS MEGTARTÓ KÉPESSÉGEK FORMÁLÁSA, ERŐSÍTÉSE A TÁRSAS KAPCSOLATOK LÉTREHOZÁSA ÉRDEKÉBEN.....	15
A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	18
IV. JAVASLAT A GYERMEKEK NAPIRENDJÉNEK ELKÉSZÍTÉSÉHE.....	19
V. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE HAGYOMÁNYŐRZÉS, NÉPSZOKÁSOK.....	20
V.1 AZ ÓVODÁBAN ÜNNEPELHETŐ JELES ÉS KIEMELT NAPOK IDŐRENDJÉNEK.....	20
V.1.1 KIEMELT NAPOK AJÁNLOTT TARTALMAI.....	20
V.1.2 A NÉPHAGYOMÁNYŐRZÉS AJÁNLOTT TARTALMAI.....	22
VI. 1. JÁTÉK, JÁTÉKBA INTEGRÁLT TANULÁS.....	24
VI. 1. 1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása.....	24
VI. 1. 2. A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva.....	26
VI. 1. 3. A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban.....	27
VI. 1. 4. A z óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása.....	27

VI. 1. 5. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	27
VI. 1. 6. Játékba integrált tanulás.....	28
VI. 1. 7. A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek.....	29
VI. 1. 8. Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez.....	29
VI. 2. VERSELÉS, MESÉLÉS.....	30
VI. 2. 1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.....	30
VI. 2. 2. A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása.....	31
VI. 2. 3. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével.....	32
VI. 2. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	32
VI. 3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC.....	32
VI. 3. 1. A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.....	33
VI. 3. 2. A 3-6 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása.....	34
VI. 3. 3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.....	35
VI. 3. 4. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal.....	35
VI. 3. 5. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	35
VI. 4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA.....	35
VI. 4. 1. A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.....	36
VI. 4. 2. A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése.....	36
VI. 4. 3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.....	38
VI. 4. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	38
VI. 5. MOZGÁS.....	38
VI. 5. 1. A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.....	39
VI. 5. 2. A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében.....	41
VI. 5. 3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	41
VI. 6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE.....	41
VI. 6. 1. A 3-6-7 éves gyermekek számára érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében.....	42
VI. 6. 2. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése.....	44
VI. 6. 3. A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során.....	44
VI. 6. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	45
VI. 7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK.....	45
VI. 7. 1. A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása.....	46
VI. 7. 2. A munkaeszközök használatának megtanítása.....	46
VI. 7. 3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	47

VII. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE.....	48
V11. 1. A SZÜLŐ, A GYERMEK ÉS A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI.....	48
V11. 2. AZ ÓVODA ÉS A FENNTARTÓ KAPCSOLATA.....	48
VII. 3. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA KAPCSOLATA.....	49
VII. 4. AZ ÓVODA ÉS A KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK KAPCSOLATA.....	49
VII. 5. AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI.....	49
VIII. A PROGRAM ERŐFORRÁSA.....	50
VIII. 1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK.....	50
VIII. 2. TÁRGYI FELTÉTELEK.....	51
IX. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÜK ELŐSEGÍTÉSE.....	52
IX. 1. KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEK.....	52
13. 1. 1. Sajátos nevelést igénylő gyermek (SNI).....	52
A nevelés-fejlesztés biztosítása a fogyatékoság típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakemberrel együttműködve.....	53
A gyermek iránti elvárások felmérése, meghatározása.....	54
Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, fejlődése, az együtt haladás lehetősége tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:.....	54
13. 1. 2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTM).....	55
IX. 1. 3. Kiemelten tehetséges gyermek.....	55
IX. 2. HÁTRÁNYOS, HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS GYERMEK.....	57
IX. 2. 1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink, az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedéseink.....	57
IX. 2. 2. Általános feladataink.....	58
X. AZ ÓVODAVEZETŐ FELADATAI.....	59
X. 1. PEDAGÓGIAI FELADATOK.....	59
XI. A PROGRAM SZAKMAI FEJLESZTÉSE AZ ORSZÁGOS EGYESÜLET SEGÍTSÉGÉVEL.....	60
XII. A PROGRAM TERVEZÉSE, ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE.....	62
XIII. VEZETŐI, SZAKMAI ELLENŐRZÉSEK.....	65
XIII.1. SZAKMAI INNOVÁCIÓK, FEJLESZTÉSEK, ÉS A SZAKMAI BELSŐ ÉRTÉKELÉSEK RENDSZERE.....	66
XIII. 2. AZ ÓVODAI GYERMEKVÉDELMI FELELŐS MUNKÁJA.....	66
XIII. 3. SPECIÁLIS GYERMEKVÉDELMI FELADATOK.....	67
XIV. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	68
XV. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK.....	69

AZ ÓVODA JOGI STÁTUSZA

Az óvoda neve: Vépi Vadvirág Művészeti Óvoda

Címe: 9751 Vép, Szent Imre u.1.

Telefonszáma: 94/353-822

Az intézmény működési területe: Vép Város, Bozzai Község közigazgatási területe

A köznevelési intézmény típusa: Óvoda

OM azonosító: 036567

Törzsszám: 574015

Intézmény neve: Vépi Vadvirág Művészeti Óvoda

Székhely cím: 9751 Vép, Szent Imre u. 1.

Foglalkoztatási jogviszonyok:

- közalkalmazotti jogviszony
- megbízási jogviszony
- munkaviszony

Alaptevékenységi besorolás: 851020 óvodai nevelés

Kormányzati funkciók:

- 091110 Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai
- 091120 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, ellátásának szakmai feladatai
- 091140 Óvodai nevelés,ellátás működtetési feladatai

Alapítás módja: jogutódos átalakulás

Alapítás dátuma:1992.06.16.

Alapító okirat száma: 1/2016

Irányító/ felügyeleti szerv: Vép Város Képviselő-testület

Cím: 9751 Vép, Rákóczi u. 8.

Kiegészítő tevékenysége:

- 096015 gyermekétkeztetés köznevelési intézményben
- 096025 Munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben

Besorolása a gazdálkodási jogkör alapján: részben önálló gazdálkodási jogkörrel rendelkezik.

Jogállása: önálló jogi személy.

Az óvoda befogadóképessége: 150

Telefonszáma: 06/94/543-067

Az óvodai csoportok száma: 6 óvodai csoport

(Pipacs, Búzavirág, Csillagvirág, Gólyahír, Pipitér, Pitypang)

KÖSZÖNTŐ

Szeretettel köszöntöm olvasóinkat. Néhány gondolatot szeretnék megosztani önökkel az óvodánkban zajló nevelőmunkánkról.

Hisszük, hogy ebben a rohanó világban, helytállni, megfelelni az élet elvárásainak, szembenézni a kihívásokkal csak az az ember képes, aki a különböző életkori szakaszokban szükségleteinek és igényeinek megfelelően élhet.

Az óvodáskorú gyerekeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen, a művészetek eszközeivel pedig hiteles és követendő példát kapjon.

Meggyőződésünk, hogy a természet szeretete, a környezetünk védelme már kisgyermekkorban kialakítható, tanítható.

Pedagógiai programunk megvalósítása során a gyermekek örömteli, játékos élményekkel, kitartásuk, akaratuk erősítésével készítjük fel az újabb életszakaszra.

2004 őszén adaptáltuk a művészeti programot és csatlakoztunk a Vas megyei művészeti óvodák munkaközösségéhez. Mi Vépen azért választottuk ezt a programot, mert pedagógiai elveink, hitvallásunk, a nevelésről vallott elveink, érzelmi, esztétikai beállítódottságunk „otthonra talált” ebben a szellemben. A művészetek eszközeivel hatunk a gyermekekre. Felhasználjuk a verset, a mesét, a dramatikus játékokat, az éneket, énekes játékokat, zenehallgatást, a rajzot, a mintázást, a kézimunka léleknemesítő erejét. A program a hagyományörzést, a népi kultúra ápolását, az óvodapedagógusok feladatának tekinti. Olyan óvodapedagógusok vagyunk, akik ragaszkodunk népünk múltjához, és képesek vagyunk azzal azonosulni és az ezzel járó feladatokat vállalni. Gyűjtjük és óvjuk szűkebb és tágabb környezetünk még megmaradt értékeit.

I. BEMUTATKOZÁS

I.1 TELEPÜLÉSÜNK BEMUTATÁSA

Szombathelytől 8 km-re keletre, a Gyöngyös-sík középső részén, a Kozár- és Borzó-patakok összefolyásánál fekszik Vép az ősi Savaria elővárosa volt. Vép eredetileg talán szláv település volt, amelyre a honfoglaló magyarok rátelepedtek. Valószínűleg Bulcsú népéhez tartoztak.

A település közigazgatásilag 1786-ban a Szombathelyi Járáshoz, 1790-1849-ig a Szombathelyi Kerület Gyöngyös és Sorok-melléki Járáshoz, 1850-1860-ig a Sárvári Járáshoz tartozott. 1861-1871-ig a Szombathelyi Kerület Vépi Járásának községe volt, majd 1872-től ismét a Szombathelyi Járáshoz került. A település története elválaszthatatlan a mindenkori birtokos család - az Erdődyek életétől. A kastélyban jelenleg a Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet működik 1963-tól. Az Intézet 1962-ben költözött Pápáról Vépre. 1969-ben elkészült az óvoda, 1972-ben az ABC áruház, 1973-ban a második orvosi rendelő. A település 2009 július 1-én városi rangot kapott.

I.2 ÓVODÁNK BEMUTATÁSA

Az 1996-ban kiadott kormányrendelet fogalmazta meg Az óvodai nevelés országos alapprogramját, és a többszörösen módosított közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: KT.) 45. § (1) pontja kimondta: „Az óvoda az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján nevelési programot készít, vagy az ily módon készített nevelési programok közül választ.”

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény egy merőben új szellemiséget, értékrendet közvetít. 2012. szeptember 1-jétől fokozatosan lép életbe, ezért programunkat az új előírások alapján módosítjuk. Figyelembe vesszük a 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendeletet, mely az Óvodai nevelés országos alapprogramját újítja meg, és a 2013/14. nevelési évtől válik érvényessé.

Óvodánk Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel-című program részbeni adaptációját választotta. Nevelőtestületünk ezzel a programmal tudott a legjobban azonosulni – figyelembe véve a környezeti adottságokat, személyi, tárgyi feltételeket. Ezáltal lehetőségünk nyílik a vépi néphagyományok megőrzésére, továbbadására már az óvodás korosztály körében is.

A program alappillére kettős: az érzelmekre épít, és a gyermek esztétikai tevékenységét, alkotóképességének fejlesztését hangsúlyozza. Az érzelmeknek – fejlődés lélektani tanulmányaink és gyakorlati tapasztalataink alapján is megállapíthatjuk, hogy – rendkívüli jelentősége van az óvodás gyermek életében.

A program másik alappillére a tevékeny óvodai élet megteremtése, amelyben hangsúlyt kapnak a művészeti értékek, hogy a kreatív gondolkodási irányt megerősítsék. Az eredeti, kreatív gondolkodás megerősítése utat nyit a képzelőerő, alkotóerő kibontakoztatásához. Ehhez az alábbi kreatív gondolkodás területét bemutató elméletet (J. Geoffrey Rawlinson: A kreatív gondolkodás és az ötletbörze) éreztük találónak, amely kapcsolatot teremt a művészettel és a humorral, valamint utat nyit a tapasztalat útján szerzett gondolkodásra.

- HUMOR HAHA----- Robbanásszerűen oldja a feszültséget, lazít, jó közérzetet teremt.
- FELFEDEZÉS AH----- Hagyja a gyermeket kíváncsiskodni, kutatni a tárgyi, természeti, társadalmi környezetet észrevenni.
- MŰVÉSZET AH----- Segít megélni a művészet által kiváltott érzelmek gazdag és ellenőrzött feszültségoldást.

I.2.1. HELYZETKÉP ÓVODÁNKRÓL

Vép Város lakosságának lélekszámát lassú növekedése jellemzi. A beiratkozó gyermekek emelkedő száma és kor szerinti megoszlásának aránytalansága miatt intézményünkben vegyes életkorú, átlag 24 fő létszámú 6 óvodai csoportok működnek. Az utóbbi évek reformpedagógiai törekvései, illetve az óvodai nevelés országos alapprogramja hatására ma már kizárólag a gyermek érdeklődésére és kíváncsiságára támaszkodva tervezzük meg az óvodai életet. A gyermeki tanulás saját élményű tapasztalatszerzés és mintakövetés formájában az egész nap folyamán adódó helyzetekben valósulhat meg. Az életkori sajátosságok érvényesülése érdekében nagyobb szerepet szánunk a spontán szerzett ismeretek megszerzésének. Ez természetes módon növeli a játék és a játékos tevékenységek jelentőségét.

1.2.2. AZ ÓVODÁNK SZEMÉLYI FELTÉTELEI

Óvodánk 22 fő engedélyezett létszámmal rendelkezik.

Megnevezés	Létszám
intézményvezető	1 fő
óvodapedagógus	12 fő
pedagógiai asszisztens	2 fő
dajka	6 fő
óvodatitkár	1 fő
összesen:	22 fő

Az óvodánkban a logopédiai ellátást a Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Szombathelyi Tagintézménye, a szociális munkást a Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Gyermekjóléti Szolgálat biztosítja.

1.2.3. ÓVODÁNK JELLEMZŐI

Óvodánk 1969-ben épült Vép frekventált környezetében, mely napjainkban 6 csoporttal működik, Bozzai társközségben működő óvodai csoport megszűnt.

Csoportszobáink tágasak, világosak. részben saját öltözővel és mosdóval rendelkeznek. A épület rendelkezik kiszolgálóhelyiségekkel: nevelői szoba és öltöző óvodapedagógusok és dajkák részére. Irodahelyiségek, fejlesztő szoba, logopédiai szoba.

Óvodaudvarunk nagyon egyedi. Csodás fák, tuják teszik erdei hangulatúvá. Részben füves területek csalogatják a gyermekeket futkározásra, mozgásos tevékenységre. A tér esztétikus, szép kialakítására törekedtünk. Az aszfaltozott területekre társasjáték illetve úttest lett felfestve. Törekszünk arra, hogy lehetőségeinket jól kihasználva elősegítsük a gyermekek mozgásfejlődését.

1.2.4. ÓVODÁNK FUNKCIÓJA

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek (363/2012.(XII. 17) Korm. Rendelet) megfelelően:

- a gyermeket - mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondolkodás és különleges védelem illeti meg,
- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be,
- az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok alapvető tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Óvodánk gondozza, ápolja, védi a gyermekeket, és mindent elkövet azért, hogy a családi közösséget kiegészítve szocializálja őket. Nagy figyelmet fordítunk a szokáskialakító, nevelő funkcióra, amely fejlesztő munkát jelent. Így a gyermekek mindent elsajátíthatnak, hogy az iskolai életre alkalmassá váljanak.

II. PROGRAMUNK ALAPELVEI, ÉRTÉKEI

„Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelem gazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg: hogy gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.”

II.1. KIINDULÁSI PONTJAINK

- Minden gyermek a saját képességszisztemének figyelembevételével nevelhető, fejleszhető.
- Minden gyermek ismerje és tudja meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.
- Az óvoda összes dolgozója, neveléssel, fejlesztések során sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy:

„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”

II.2. GYERMEKKÉPÜNK

Óvodai nevelésünk középpontjában a GYERMEK áll, aki mással nem helyettesíthető szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Feltételezzük, hogy minden gyermek befogadó az élményekre, a mesére, zenére és az alkotó tevékenységekre. Ha mindezt az óvodában megkapja, önállóvá, nyugodttá és kiegyensúlyozottá válik. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni.

Valljuk, hogy a gyermeki személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetet szerepe a meghatározó.

Elfogadjuk az egyedi, eltérő ill. fejlődésbeli különbségeket, amelyet alapnak tekintünk a gyermeki fejlődés támogatásában.

Minden gyerek egy adott személyiség, egy individuum:

- eltérő adottságokkal jött a világra
- eltérő környezetben nevelkedik
- eltérő az érdeklődése
- eltérő fejlettségi szinttel rendelkezik
- eltérő a fejlődési üteme

Ennek következtében, életkoronként egyénenként eltérőek, ill. eltérőek lehetnek a testi és lelki szükségletei.

Biztosítjuk minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú, szeretetteljes nevelésben részesüljön és a meglévő hátrányai csökkenjenek.

Elfogadjuk és valljuk, hogy minden gyerek hordoz magában valamilyen ÉRTÉKET.

- olyan értékeket, amely az egyéni fejlődését segíti elő - individuális értékek,

- olyan értékeket, mely a szűkebb és tágabb környezete - az emberi közösség fejlődéséhez járul hozzá - közösségalkító értékek. Vállaljuk az emberi értékek közvetítését.

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembevétele mellett, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, a befogadás, az esélyteremtés az esélyegyenlőségek megteremtése érdekében:

- szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztését,
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek gondozását, fejlődésüknek támogatását fontos feladatunknak tekintjük, ezért fejlesztési stratégiánk kimunkálásában minden gyermek számára biztosítjuk az egyenlő hozzáférést.

Ebből következően:

- gyermekközpontú, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszünk,
- az eredményes iskola-óvoda átmenet megkönnyítésére,
- elősegítve a társadalmi egyenlőség megvalósítását és az ezzel kapcsolatos előítéletek lebontását, a hátrányok csökkentését,
- biztosítva a szabad játék kitüntetett szerepét.

II.3. PROGRAMUNK GLOBÁLIS CÉLRENDSZERE ALAPVETŐ CÉLJAINK

- Az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a gyermeki személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.

Általános nevelési céljaink: Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi-szociális, az esztétikai és az intellektuális érzelmek differenciálódásának segítségével.

Az erkölcsi-szociális érzelmek alakításának feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, szeretetteljes, nyugodt légkör megteremtése.
- Olyan óvodai élet megszervezése, amelyben sok a közös élmény, a közös tevékenység.
- A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutakozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést.
- A gyermek legyen képes a környezetében lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat.

- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.
- Az óvodapedagógus tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére igényt érezzenek.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a másság elfogadását.

Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

- Az egyéni igényeket is figyelembe vevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, az esztétikus megjelenés igényének fokozatos kialakítása.
- A harmonikus, összerendezett mozgás indirekt gyakorlása segítse elő az esztétikus, szép mozdulatok kialakulását.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását.
- Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, a természetben, tárgyi és emberi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekben biztosítsunk rácsodálkozási élményeket, hogy a gyermekekben erősödjön az élménybefogadó képesség.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.
- A gyermekek legyenek képesek a tárgyi, emberi, természeti környezetben észrevenni a szépet.

Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a gyermekek tanulási vágyának kialakulását, a szűkebb – tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást – különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítésére.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.
- A meghitt beszélgetések erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét és a gazdag nonverbális képességek megjelenését.
- Az érzelmi alapigények biztosítása – biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet – segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, gondolataikat szóval, mozgással vagy képi eszközök segítségével szabadon kifejezhessék.

Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítja az utánzáson alapuló nyelvelsajátítást.

Az anyanyelv kultúrájából (irodalom, zene, népi játék) tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon szervezi meg a nyelvelsajátítást. A kialakult nyelvi szituációk függvényében a természetes nyelvtanulási eljárásnak megfelelően rugalmasan alakítja csoportjának heti és napirendjét

III. A NEVELÉS KERETE

III.1 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEINK

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életviteligényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése
- a gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása
- a gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése

A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése

Az óvodapedagógus az óvodai felvétel után a gyermekekről a szülővel együtt anamnézist készít, és a szülő kitölti az „Információ gyűjtése gyermeke neveléséről” c. igényfelmérő lapot (a családlátogatás alkalmával). Ezzel elindítjuk az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezük a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése megalapozza a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenységéhez elengedhetetlen.

A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt folyamatos megfigyeléssel, összehasonlító mérésekkel segíti az egyéni jellemzők, sajátosságok feltárását: testsúly, testmagasság, láb-kéz mérete, szem- és hajszín, nemek stb.

A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, aki őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő jelzésekkel közeledik feléjük, és tapintatot, elfogadást közvetít. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt a gyermekek önálló testápolási, étkezési, öltözködési szokásainak szintjét az óvodába lépés pillanatától kezdve vizuális projektrendszerrel kíséri figyelemmel. A beszoktatás ideje alatt minden gyermekkel – a dajkák és lehetőség szerint pedagógiai asszisztensek bevonásával együtt – végzi a teendőket, hogy a gyermekek megtanulhassák az egészséges életmód szokásainak sorrendjét és azok fogásait.

A gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyag-szükségletük $\frac{3}{4}$ részét az óvodában kapják. Ezért az óvoda figyelemmel kíséri a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag-összetételű legyen. Az egészséges életmód kialakításában fontos feladat a cukor tartalmú ételek és italok, a magas só és telített zsírsavú ételek fogyasztásának csökkentése, a gyümölcsök, zöldségek, tejtermékek fogyasztásának ösztönzése. Az étkezési szokásokat úgy alakítjuk ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezeten, lehetőleg a folyamatosság módszerével

is élve. A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A szülők segítségével igyekszünk megismerni ezeket, és kellő toleranciával elnézzük a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzük a gyermekeket, de nem kényszerítjük az ételek elfogyasztására. Biztosítjuk, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

A **testápolás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvodapedagógus a gyermekek ápolása közben beszélget a gyermekekkel, hogy annak kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használathoz megteremtjük az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhesék ezeket a teendőket. Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermekeket. Az óvodapedagógus feladata következetesen kérni a szülőket, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket. Fontos meggyőzni a szülőket a praktikus, izléses öltözködés előnyéről. Türelmes meggyőző munkával a szülők jó partnereinkké válhatnak. A mindennapi szabad mozgás nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítjuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését. A gyermekek alvásigényének egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend és biztonság. Az elalvás előtti mesélés és azt követően altatódalok dúdolása kondicionáló reflexként hat. Lehetővé tesszük, hogy minden alkalommal átélhessék a gyermekek az altatódalok hatására kialakult szendergés állapotát.

A GYERMEKEK EGÉSZSÉGÉNEK VÉDELME, EDZETTSÉGÉNEK BIZTOSÍTÁSA

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozzuk mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, mozgással (lehetőség szerint a szabad levegőn) megfelelő öltözködéssel, külön törülköző használatával, fertőtlenítéssel igyekszünk gátolni.

Három-négy éves gyermekeknél előfordul, hogy nem alakul ki biztos szobatisztaság, ez legfőképp alvás közben nyilvánul meg. Ennek oka lehet pszichés eredetű. Óvakodunk a gyermekek megszegyenyítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a gyakori rövid **prevenációs fejlesztő tornák**, a mozgásigény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

A gyermekek egészséges életmódját úgy biztosítjuk, hogy mindennap **mozgás lehetőséget** biztosítunk a számukra. Erre a legtöbb lehetőséget a **szabadban tartózkodás** biztosítja, amely növeli a gyermekek ellenálló képességét.

III.2 A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉHEZ SZÜKSÉGES EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET MEGTEREMTÉSE

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A *tárgyi környezet*, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak, esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, megfelelő alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

Az óvoda egyik legfontosabb fejlesztési tere **az óvodaudvar**. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok virág, cserje. A homokozókhoz, labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület áll a gyermekek rendelkezésére. Külön foci pálya is kialakításra került. Megteremtettük a feltételét annak, hogy énekes, dramatikus játékokat játszhassanak, bábozhassanak a fedett teraszokon.

Az óvoda épületét a nevelési-fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében az óvodapedagógusok esztétikusan, ízlésesen rendezik be. A több funkciót betöltő **csoportszobát** alkalmassá tesszük a szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítja a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát ad a szülőknek is. A természetes világítás felhasználása céljából az ablakot szabadon hagyjuk, csak olyan függönyt használunk, ami nem veszi el a fényt. Tűző nap esetén biztosítjuk az elsötétítést.

A többféle játéktevékenységhez **elkülönített részeket** alakítunk ki a csoportszobában. Esztétikus mesebirodalmat tervezünk meg, ami a személyes percek, a napi mesélés, a drámajátékok, a bábozás színtere. Biztosítjuk, hogy a gyermekek nyugodtan rajzolhassanak, barkácsolhassanak, mintázhassanak, festhessenek, **mindent megtaláljanak**, ami a vizuális, téri alkotáshoz szükséges. **Kialakítunk egy olyan helyet, ahol minden eszköz együtt van a zenei készségfejlesztéshez, ahol elhelyezhetők a séták alkalmával talált „kincsek”.** A projekt sarokban **biztosítjuk a tárgyi feltételeket.**

A csoportszobát színben, formában, a díszítés anyagának tudatos összeválogatásával komponáljuk meg.

Az **öltözők** ízléses berendezése, világítása, fűtése, szellőztetése nyugodt feltételt biztosít a vetkőzéshez, öltözéshez. **Az öltözőben a szülők részére érdeklődést felkeltő, esztétikus táblát helyezünk el, ahol részletes tájékoztatást kapnak a csoport mindennapjairól.** A projektekről készült fényképeknek, albumoknak, tablónak, kiállításnak is helyet biztosítunk.

A **mosdó**ban megfelelő méretű eszközök segítik a szükségletek kielégítését. A fürdőszobai tevékenységek szokásait képi formában is megjelenítjük a szokások rögzítésének elősegítésére.

Az óvodába belépőt az **ovi faliújság fogadja**. A faliújságon minden aktuális és fontos információ megtalálható, tájékoztatva a Szülőket.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI SZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat.
- A zsebkendőt önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, villát, kést.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltöznek, a ruhájukat ki- és begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Ruhájukat esztétikusan, összehajtva a helyére teszik.
- Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsejükre, amelyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

III.3 AZ ÉRZELMI, ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül a csoport normáinak tiszteletben tartásával. Az óvoda alkalmazottai felelősek azért, hogy pedagógiai programunk értékrendjét kialakítsuk, állandósítsuk, és a gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek, továbbá a felnőtt-felnőtt közötti kapcsolatokban a pozitív attitűdöt, érzelmi töltést érvényesítsük.

Az óvodapedagógus feladatai:

- **A gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék**
- Az óvodapedagógus gyermek, dajka gyermek, gyermek gyermek kapcsolatot pozitív érzelmi töltés jellemezze.
- Óvodapedagógusaink teremtsenek lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégíthesse társasszükségleteit. Neveljük gyermekeinket a különbözőség elfogadására és tiszteletére.
- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családias légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig.
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása.
- Az érzelmekre épülő, kapcsolatteremtő és –megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében

III.3.1 AZ ÉRZELMI BIZTONSÁGOT NYÚJTÓ, SZERETETTELJES, CSALÁDIAS LÉGKÖR MEGTEREMTÉSE

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Személyiségükben az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. Ennek hatására kialakul az érzelmi kötődés társaikhoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönzi őket.

Fontos, hogy a gyermekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, mosdóban, ezzel is fokozható az otthonosság érzése.

Minden óvodai csoportnak hagyománya, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma van, ami sajátos egyéni színezetet biztosít, s mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését.

Pl.: a szeretett báb, aki mindenre megtanít, és megdicsér.

A **beszoktatás** időszaka meghatározza a gyermekek óvodához való érzelmi kötődését. A szülőkkel együtt megteremtjük a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. Ha lehetséges, minél hosszabb időn keresztül úgy, hogy egyre kevesebb időt töltenek bent. A gyermekeknek a szülő jelenléte biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A beszoktatásban mindkét óvodapedagógus részt vesz, és a dajkával, lehetőség szerint pedagógiai asszisztenssel együtt gondosan előkészítik ezt az időszakot. A sok érdekes, izléeses játék mellett mesével, ölbéli játékokkal, mondókákkal kedveskedünk a gyermekeknek. Az idősebb óvodások segíthetnek mesedramatizálással, énekes játékkal, verseléssel az érzelmileg bizonytalan, szorongó gyermekek beszoktatásában.

A gyermekek már a beszoktatás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végzik a mindennapi tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltatunk, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, otthonról hozott szokásait. Az 5-6-7 éves gyermekek segítenek a kiscsoportosok öltöztetésében, gyengédséggel, szeretettel veszik őket körül.

A családias légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető élet** szükséges. Óvodánk közösen tervezi és értelmezi hagyományos rendezvényeit úgy, hogy a gyermekeket minél kevesebbet szerepeltesse. Az óvoda ünnepnapjaiban is jelképek, szimbólumok, a felnőttek élményközvetítése és a személyesség jelenik meg.

A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk, hogy minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választhassanak, hogy gyakran átélhessék az önállóságot, amely belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot hozhat létre. Így kialakul, hogy egy időben egymástól függetlenül szerveződjenek különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is.

III.4 A GYERMEK – GYERMEK, A FELNŐTT – GYERMEK POZITÍV ÉRZELMI TÖLTÉSŰ KAPCSOLATÁNAK KIALAKÍTÁSA, AZ ÉRZELMEKRE ÉPÜLŐ KAPCSOLATTEREMTŐ ÉS – ÉS MEGTARTÓ KÉPESSÉGEK FORMÁLÁSA, ERŐSÍTÉSE A TÁRSAS KAPCSOLATOK LÉTREHOZÁSA ÉRDEKÉBEN

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusnak, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet – határokkal együtt. A határokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A bátorító nevelés pszichológiáját alapul véve minden kapcsolatban alkalmazzuk az alábbi elveket, amelyet a szülőknek is érthetővé, alkalmazhatóvá teszünk.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában a következő elvek jelennek meg: A felnőtt próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg – a gyermekeket.

- Parancsolás helyett igyekezzen kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat.
- Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során. A konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történekről, úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.

- A felnőtt – gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív beszédhelyzet jelenjen meg, a kívánság és az elvárás megnevezésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, a kompromisszumkeresés. Mellőzendő a megbántás, hibáztatás, kritizálás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás. (A személyes perceket biztosítsa az óvónő minden gyermeknek, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzésének elfogadása kapjon hangot.)
- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észre véteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- Tiltalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömeivel jelezze dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. (A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.)

Ezeket az elveket nyilvánosságra hozzuk, értelmezzük az óvoda minden dolgozójával és a szülőkkel is. Elemezzük, vizsgáljuk a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát. Sokféle játékos eszközt használunk az egyéni jellemzők kimutatásához.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

- A gyermekek ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés szokásszabályainak betartása. Egymást megkérlik a szabályok betartására.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival. A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességében.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- Ismerik saját képességüket, tudják értékeiket, de azt is meg tudják fogalmazni, mik a hiányosságaik.
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket. Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat. Éretté válnak az iskolába lépésre.

A PROGRAM AJÁNLOTT NAPIRENDJE

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének.

Tervezésnél figyelembe vesszük a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesül a folyamatosság, a rugalmasság elve.

Az óvodapedagógus teljesíti a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni vele, elegendő figyelmet szentel minden gyermekre.

A délutáni alvás időtartalmára biztosítjuk a nyugodt, csendes pihenést, melynek időtartalma a gyermekek életkori sajátosságához igazodik.

A napirendjavaslat korcsoportonként, az egyes évszakok által meghatározott feltételek szerint módosítható.

IV. JAVASLAT A GYERMEKEK NAPIRENDJÉNEK ELKÉSZÍTÉSÉHE

Időtartam	Tevékenység	
6:00 - 7:30	Gyülekező	
7: 30 - 10: 30	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN	J Á T É K
	Személyes percek	
	Szabad játék	
	Tízórai Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Ének-zenei képességek fejlesztése Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek	
	Testápolási teendők	
	Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos teendők, tevékenységek	
10: 30 - 12: 00	JÁTÉK A SZABADBAN	J Á T É K
	Mikrocsoportos tapasztalatszerzések, séták	
	Énekes játék az udvaron	
	Mindennapi edzés: kocogás, futás	
12: 00 – 14:30	Ebéd	
	Testápolási teendők	
	Délutáni pihenés	
14:30-17:00	Uzsonna	
	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN VAGY A SZABADBAN	J Á T É K
	Hazabocsátás	

V. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE HAGYOMÁNYŐRZÉS, NÉPSZOKÁSOK

Óvodánk programja a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvodapedagógusok feladatának tekinti. Az óvodapedagógus beépíti a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött, vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart.

Az óvodapedagógusok által megteremtett környezet, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás.

Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk nemzeti, kulturális gyökere, s a mai gyermekek is megismerhetik szépségét, értékét. Ezen értékek továbbadásával erősítjük a gyermekekben a hazaszeretetet, a szülőföldre való kötődés alapjait. Fontos feladata a kultúrkinés továbbörökítése. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit, népi játékeit, népmeséit, népdalait. Lakóhelyünk hagyományai szerint tervezzük meg a feladatokat, hiszen a hagyományőrzés úgy marad fent, ha családtól családig, gyermektől gyermekig, óvónőtől óvónőig, szájról szájra hagyományozódik.

Ápoljuk és fejlesztjük a település kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat, ezzel elősegítve a kialakulását és fejlesztését. Megjelöltük azokat a jeles és kiemelt napokat, amelyeket szervezünk.

V.1 AZ ÓVODÁBAN ÜNNEPELHETŐ JELES ÉS KIEMELT NAPOK IDŐRENDJÉN

V.1.1 KIEMELT NAPOK AJÁNLOTT TARTALMAI

Autómentes nap: szeptember 22.

- közlekedési eszközök megismerése, felismerése
- a helyes közlekedés szabályainak megismerése, elsajátítása
- séták során a helyes gyalogos közlekedés gyakorlása

Az állatok napja: október 04.

- beszélgetés az állatok védelméről, hasznosságáról
- állatsimogató lehetőségének megtervezése
- esetenként kirándulás, az állat élőhelyének meglátogatása

Nyílt hetek: november végétől – december közepéig tart

- a csoport faliújságján értesíti minden óvodapedagógus a szülőket a programokról, ehhez formanyomtatványt kapnak a csoportok, naponta 7-8 szülőt látunk vendégül
- 2 délutáni program szabadon választott az óvodapedagógusok részére mind a napot, mind a tevékenységet illetően;
- 1 délelőtti program december egy kijelölt napján valósul meg.

A víz világnapja: március 22.

- elsődleges feladatunk a gyermekek figyelmét felhívni a víz védelmére, a takarékoskodás fontosságáról
- könyveket, képeket nézegetve csodálhattuk meg a Földön előforduló vizeket, azok élővilágát. Meséinket, verseinket, játékaikat, barkácsolásainkat a vízhez kapcsolódó tartalommal töltjük meg. A játékokkal, kísérletekkel próbáltuk meg érzékeltetni azt, hogy a víz minden területen nélkülözhetetlen. Igyekszünk, hogy a gyermekek életkoruknak megfelelően minél több tapasztalatot szerezzenek a vízzel kapcsolatban.

A Föld napja: április 20.

- megelőző napokban már beszélgetünk a Földről (bolygó, levegő, fény stb.), Földünk védelméről, beszélgetünk a környezetszennyezésről, és arról is, hogy hogyan óvhatjuk meg bolygónkat. Beszélgetünk a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról, elszétalunk a szelektív hulladékgyűjtő kukáihoz és a megfelelő kukába helyezzük el pl. a műanyag flakonokat ültetés a virágos- és veteményeskertbe, annak ápolása, gondozása.

Anyák napja április utolsó hetétől - május második hetéig

- ünnepség az édesanyák részére. A szervezés módja kétféleképpen történhet
- egyszerre csak egy gyermek köszönti édesanyját (délelőtt vagy délután, attól függően, mikor érkezik meg az anyuka) az ünnepi díszbe öltöztetett kuckóban, ilyenkor a
- gyermekeket nem visszük délután az udvarra, hogy az egész csoport átélhesse az ünnepi hangulatot;
- minden édesanyát azonos – délutáni – időpontra hívunk meg, és minden gyermek a saját édesanyja közelében (ölében) mondja el a köszöntőt.

Családi egészség- és sportnap: május eleje

- a családi sportnapot délután tartjuk.
- a szülők a gyermekeikkel közösen vesznek részt a csoportonkénti versengésben. A helyezettek a versenyjátékok végén díjakat kapnak. Jó hangulatban, közös mozgásos játékkal telik el ez a nap.

Madarak és fák napja: május 10.

- felhívjuk a gyermekek figyelmét a fák fontosságára, a madarak védelmének feladatára. Sok témát kínál az alkalom, a természet megismerésétől, az egyes fajok jellegzetességeinek tudatosításán át, a természetvédelem körébe tartozó tevékenységek népszerűsítéséig.
- madarokról, fákról tanult verseket, mondókákat, énekeket mondogattunk. Megbeszéljük, a madarak és fák általános jellemzőit, miért fontosak az ember számára, hogyan tudjuk védeni őket.

Gyermeknap:

- május utolsó hete kulturális (koncert, bábszínház) programok szervezése
- mozgásos programok szervezése

Évzáró kerti mulatság: május második hetétől– június második hetéig tart;

- a családokat megvendégeljük, közösen elénekeljük, eljátsszuk az év közben tanult dalos játékokat
- szülők és az óvodapedagógusok egyeztetik az apák napjának időpontját.

Az iskolába készülő nagycsoportosok búcsúztatása: június első hete

A csoport faliújságján képekben tájékoztatjuk a szülőket a nap fontosságáról, így valósul meg az együttnevelés.

Az óvodapedagógusok a módszertani szabadságukkal, saját ötleteikkel élve emlékeznek meg a kiemelt napokról. Ezekről készítünk fényképeket, albumokat, amelyeket a gyermekek bármikor nézegethetnek.

V.1.2 A NÉPHAGYOMÁNYŐRZÉS AJÁNLOTT TARTALMAI

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezet be, amelyhez az óvodapedagógus a gyermekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítja a változatos tevékenységet. Az óvodapedagógus a hagyományápolás tartalmát minden esetben a helyi tradícióknak megfelelően variálja.

A hagyományok ápolása közben történő együtt játszás, együtt munkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep külsőségeivel együtt sem lesz merev, erőltetett, hanem vidám hangulatú, felszabadult együtt játszás. Így az óvodapedagógusok, a szülők több szerepet vállalhatnak, hogy a gyermekeknek igazi élményt jelentsenek ezek a jeles napok.

Szüret

- A 3-4 éves gyermekek éneket hallgatnak almáról, szőlőről, szüretéről. Szemezik a szőlőt, megkóstolják a mustot.
- A 4-5 éves óvodások egyszerűbb énekes játékokat ismernek meg, gyűjtik, válogatják az őszi gyümölcsöket. A szőlő szemezése és a kóstolgatás mellett népzeneire próbálgatják a táncos mozdulatokat.
- Az 5-6-7 évesek megszervezik a szüretet óvodapedagógusaik segítségével. Szemezik, préselik a szőlőt. A szürethez kapcsolódóan verset, mondókát, dalos játékot tanulnak. Aktív részesei a mulatságnak: táncolnak, énekelnek, szüreti népi játékot játszanak.

Márton nap

- Ezt a napot nagy előkészület előzi meg. A csoportok megvásárolják a gyermekekkel közösen a sütőtököket, amelyeket az óvodapedagógusok a gyermekek előtt kifaragnak, és mécseseket helyeznek el benne, amely egész nap világít. Minden gyermek részére kis lámpásokat készítünk, amelyeket a gyermekek hazavihetnek az ünnep után. Az óvoda bejárataihoz is tölklámpásokat helyezünk, és persze a nagyméretű lúd sem maradhat el. Énekekkel, mondókákkal készülünk az ünnepre, melyet csoportok projekt módszerrel dolgoznak fel. Kézműves délután keretében a szülőkkel közösen készítjük el a gyermekek lámpásait.
- Az óvodapedagógusok ismertetik ennek a napnak a jelentőségét, eredetét. A meggyújtott kis lámpáscskákkal, énekelve sétálunk el városunk Fő terére. A néphagyományhoz kapcsolódóan távozáskor libazsíros kenyérral búcsúzunk a családotól. A városban szép látványt nyújt a lámpásokkal hazafelé ballagó gyermekek serege.

Advent

- *Az adventi gyertyagyújtás napjai: aktuális adventnek megfelelően pénteki napokon*
- a gyermekek megismerkednek az advent jelképeivel: koszorú, naptár
- karácsonyi hangulatteremtés koszorúkészítéssel, mézeskalácssütéssel
- **Borbála nap:** december 4.
- **Mikulás:** december 6.
- **Luca nap:** december 13.

Rövid dalt, mondókát vagy verset tanulnak a Mikulást és a karácsonyt várva. Egyszerű ajándékot készítenek szüleiknek. Borbála napon vízbe tett cseresznyeágot, és az ültetett Luca-búzáat folyamatosan figyelemmel kísérik. Ismerkednek a karácsonyi népszokásokkal, az óvodapedagógus segítségével egyszerű fenyődíszeket készítenek az otthoni karácsonyfájukra. ***Ebben az időszakban nyílt napokat szervezünk, ahova a szülők előzetes egyeztetés alapján bejöhetnek, és betekintést nyerhetnek a csoport életébe, az adventi előkészületekbe.***

Karácsony

- Karácsonyfa-öltöztetésre hívjuk meg a szülőket a délelőtti folyamán, és természetes anyagokból készült díszekkel felöltöztetjük a fenyőfát, közben elénekeljük a tanult karácsonyi dalt.
- Minden csoport a korcsoportjának megfelelő énekkel és verssel készül a közelgő ünnepre; olyan verseket és énekeket kell alternatívaként felajánlani a gyermekeknek, amely az életkori és egyéni sajátosságoknak megfelel, és a gyermek oly mértékben lesz képes elsajátítani, hogy a családi körben megrendezett ünnep keretei közt egyedül is el tudja mondani, énekelni – az óvónő segítsége nélkül.
- A csoportok *jelképes* ajándékot készítenek (a gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak figyelembevételével), amivel szüleiket, testvéreiket ajándékozzák meg otthon szentestén

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) – télbúcsúztató népszokás

- Jelmezbe öltöznek, utánozzák az óvodapedagógus táncos mozdulatait. Részt vesznek farsangi játékokban, dalt vagy mondókát tanulnak. Tréfás mesét, éneket, verseket hallgatnak. A csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében, maszkjuk elkészítésében segítenek.

Húsvét

- Az első tavaszi nap-éj egyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap
- Ismerkednek és gyakorolják a néphagyományt, locsolóverset tanulnak, tojást festenek, locsolkodnak az óvodapedagógusok segítségével.
- Csoportszobájukat, környezetüket díszítik. Minél több technikával írhatnak tojást (pl. viasszal, karcólással). A locsoláshoz éneket, mondókát tanulnak. A fiúk meglocsolják a lányokat és a felnőtteket, a lányok tojással kedveskednek a fiúknak.

VI. 1. JÁTÉK, JÁTÉKBA INTEGRÁLT TANULÁS

„A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi, pszichikus szükséglete, melynek minden nap, visszatérő módon, hosszan tartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, tájékozódó tevékenységgé.” – írja Az óvodai nevelés országos alapprogramja.

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Emellett játékkal érjük el, hogy a gyermekek intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatokhoz jutnak. A játékkal szerzett élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyai és ötletei is teljesülnek. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék s a játékba integrált tanulás. A gyermekek a játékba integrált tevékenységeik során szerzett tapasztalatok, élmények alapján tanulnak egyenként, kisebb csoportokban vagy az egész csoporttal együtt.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével
- A gyermekek beszédkészségének fejlesztése a játékszituációkban
- Az óvodapedagógus játéksegítő, játékírányító metódusainak alkalmazása

VI. 1. 1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvodapedagógus, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközzel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak, és

mennyi ideig tart a játékok. Az óvodapedagógus megteremti mindezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet.

A csoportban csak annyi **szabályt** vezetünk be, ami segíti a nyugodt, rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör erősíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. Célunk, hogy a szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Az óvodapedagógus őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az oldott légkör megteremtéséhez gyakran használunk humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, észrevesszük a környezetben spontán megjelenő helyzet- és jellemkomikumokat.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges helyet** a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus segítségével alakítják ki. A csoportszobákban helyet kapnak a variálható és elkülönített kuckók.

A programban – jelentős szerepe miatt – kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatikus játék és bábozás helye. Itt található az átváltozáshoz szükséges kellékek kincses ládája is.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyakat, terméseket, növényeket, képeket a kincseket őrző sarokban helyezünk el, amit a gyermekek alakítanak ki, és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak állandó helye van. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyik játékidőben a gyermekek rendelkezésére állnak.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért arra ösztönözzük őket, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében segítjük az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl.: népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. **A játékhoz szükséges időt** a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásfelfogás jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

Az e programmal működő óvodákban a 3-4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek biztosítjuk a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége is kialakulhasson bennük.

A **kreativitást kibontakoztató játékeszközök** olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket biztosít, amelyek ízlésesek, praktikusak, alkotó készségek kialakulását fejlesztik, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, amelyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek (papás-mamás, fodrászos, orvosos stb.), amelyek ösztönzik a

gyermeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek.

Az óvodapedagógus a nagyobb gyermekeknek bővíti az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó félkész kellékekkel, játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek a környezetből szerzett **tapasztalatokkal**, **élményekkel** gazdagítják a játék tartalmát. Az óvodapedagógus lehetővé teszi, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti-társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék. A gyermekek szerepjátékukhoz kialakíthatják a teret.

A programban kiemelt szerepet kapnak a séták, erdei óvodai programok. Ezek fejlesztő hatása megmutatkozik a gyermekek tapasztalat-gazdagságában.

VI. 1. 2. A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a **gyakorlójáték**. Ezért módot adunk a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHA” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömezés ad alapot a cselekvés többszöri megismérléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem-kéz koordinációt, erősen hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Az óvodapedagógus érdeklődéssel kíséri a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítjuk a **gyakorlójáték** lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgat.

Az óvodapedagógus elősegíti a gyermekek játékának továbbfejlődését. Így már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**. Az óvodapedagógus szerepeket szervez és vállal, hogy a megformálás mintát adjon a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában teret kap a feltételek biztosítása. A papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos, kalauzos játék – ezek mindegyike egyszerű mozzanatokot jelenít meg együttlét, együttmozgás formájában. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítjük. Az óvodapedagógus engedi, hogy a gyermekek a tereket önállóan kialakíthassák.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatikus játéknak**, **bábozásnak**. A mesék megelevenítésében részt vesz az óvodapedagógus, modellt ad egy-egy szereplő megformálásához.

Kezdetben minél több kelléket használunk a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében.

A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenik meg az óvodában. A csoportnak kedvenc bábót készítünk, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is a többi közé helyezzük, hogy a gyermekek játszhassanak vele, tapogathassák, megszeretgethessék.

A gyermek **konstrukciós játék**ában minél gyakrabban élje át az „én készítettem” alkotás örömét, mert ez az érzés további felfedezésre sarkallja. Ennek eredménye lehet a sokféle formájú játékelemből kialakított forma-, szín gazdagság.

A **konstrukciós játék**hoz kapcsolva megjelenik a **barkácsolás**, elsősorban az óvodapedagógus által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvodapedagógus a gyermek aktív bevonásával hoz létre.

Az óvoda a gyermekeknek olyan nyugalmas udvarrészt biztosít, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat, ügyességi játékokat. Az óvodapedagógus olyan **szabályjátékot** ajánl fel, amelyet a gyermek könnyen betarthat, és szívesen, önállóan is kezdeményezhet.

Az óvodapedagógus a szülők és a gyermekek bevonásával barkácsol különböző típusú bábokat, hogy együttes, cselekvő megjelenítésre ösztönözze őket.

A szerepjátékot és a dramatikus játékot a gyermekek kiegészíthetik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hoznak létre.

VI. 1. 3. A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játékszituációkban

A játék számos lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. Az óvodapedagógus beszéde modellértékű a gyermek számára a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében. A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a dramatikus játék segíti. Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adnak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl.: hangutánzó játékok, fonémahallás-fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonimakereső játékok stb.)

VI. 1. 4. A z óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni. A kiscsoportosok esetében – ha szükség van rá – játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is támogató, engedő és elfogadó. Segít azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények. Feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszással, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el, hogy a játék elmélyült, élményszerű és fejlesztő legyen. Az óvodapedagógus akkor avatkozik be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét és nyugodt játékát.

VI. 1. 5. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egyazon játéktémában együttesen részt venni.

- Játékukban dominánsan jelentkeznek a szerepjáték. Ehhez a gyermekek önállóan kialakítják a teret, és eszközöket biztosítanak.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, és bábokkal is el tudják játszani.
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

VI. 1. 6. Játékba integrált tanulás

E program szélesen értelmezi a tanulást. A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a mindennapi óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű, szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik.

A program felfogása szerint **a játékba integrált tanulás azt jelenti**, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett **tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak**. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek játékukhoz, melyhez az óvónő segítséget nyújt.

A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek ismeretszerzését is magában foglalja. A tevékenységekben megnyilvánuló, a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások/tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

Az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. Később felerősödik a társak hatása is.

A szokástanulást és az alapvető ismeretek elsajátítását **projekttrendszerű tanulóssal tervezi meg**, aminek eredménye a szülők számára is követhető és vizuális jelekkel megerősített. E tanulási rendszerben felerősödik az információáramoltatás és az együttnevelés.

A programban helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett egyéni fejlesztés, amely számtalan probléma- és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek.

A tudatos, tervszerű nevelőmunka érdekében a tevékenységek elsődleges megtervezése **éves tevékenységi tervvel** kezdődik. Ezt a tervet az óvodapedagógusok nyáron készítik el augusztus utolsó hetére, és a csoportnaplóban rögzítik. Az éves terv évszakokra bontva valósul meg. A tervidőszakok során a tervezet módosítható az egyéni és életkori sajátosságok figyelembevételével.

A tanulás tervezése évszakprojektben történik, melynek minden elemét a szülők tájékoztatása érdekében hozunk nyilvánosságra. Az óvodapedagógusok a csoportokhoz tartozó öltözőkben

helyezik ki. A tevékenységi tervet a szülők számára áttekinthetővé, esztétikussá, könnyen olvashatóvá és folyamatosan követhetővé tesszük.

A tevékenységi tervek kezdő időpontja:

- 3-4 évesek: november 1.
- 4-5 évesek: október 1.
- 5-6-7 évesek: szeptember 15.

3-4 éves korcsoportban november 1-jétől tervezzük a tevékenységi tervet, de addig is a csoport fejlettségi szintjét figyelembe véve rövid mesékkel, énekekkel, mondókákkal, ölbéli játékokkal színesítjük az óvodai életet, és alakítjuk ki a csoport szokásrendszerét, ismertetjük meg az óvoda belső környezetét.

4-5 éves és 5-6-7 éves korcsoportban ismétljük az előző évben tanultakat, valamint a nyári élményeket dolgozzuk fel.

VI. 1. 7. A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékosság, a felfedeztetés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemeztetés, rendszerezés gyakran megjelenik a tevékenységekben. Az óvodapedagógus módszertani kultúrájának kiművelésére törekszik.

VI. 1. 8. Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

A gyermekek akkor tudnak önfelédten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért arra törekszünk, hogy mindegyik gyermek minden nap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerüljük a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy, stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emeljük ki. A differenciált, árnyalt értékelést alkalmazzuk. Ezzel a gyermekek értékorientált nevelését segítjük.

Sokféle módon jutalmazunk: simogatás, megerősítő pillantás, testközelség, gesztus, mimika; szóbeli közlés egyénileg a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.

A büntetés kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi, meggátolja a pozitív énkép kialakításában. A tanulási szokásokat úgy alakítjuk, hogy egy gesztus, tekintet, elterelés, más tevékenységbe történő átirányítás segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Arra törekszünk, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, melyek a hiányosságai.

A tanulási folyamatban is csak akkor segít az óvodapedagógus a gyermekeknek, ha kéri a segítségét, mert elakadtak a probléma megoldásában. Célunk, hogy a gyermekek próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.

VI. 2. VERSELÉS, MESÉLÉS

A tevékenység célja: a gyermekek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével. A mesék mágikussága, a csodás meseélmények, a versek zeneisége, rímeinek csengése, valamint a mesék feldolgozása adjon a gyermekeknek igazi irodalmi művészi élményt. A mindennapi mesélés biztosítsa a kisgyermekek lelki nyugalmát, lelki békéjét.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása
- A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok)
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel

VI. 2. 1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

Az irodalmi anyag igényes összeállítása az óvodapedagógus feladata. A művek kiválasztásában a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbbélítése érvényesül.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A legkisebbek **versanyagát** népi mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítjuk össze. Olyan **meséket** választunk, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már lehetnek többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsúfolók, halandzsa szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepelnek vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realisztikus meséken át épülnek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal gazdagodik. Megismernek olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. A nagyobbaknak lírai műveket is olvasunk, mert a gyermekek már megérik a költői képek érzelmet kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítik a környezet megszerettségét, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségét.

A tanult mondókáknak, verseknek, meséknek szimbólumot találunk ki, amelyet a mesetérben helyezünk el.

VI. 2. 2. A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása

Az óvodába kerülő **3-4** éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, **ölbeli játékokhoz** tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettebb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában.

Sok lehetőséget teremtünk a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. Sokszor ismétljük az **állathívogatókat**, **altatókat**, **kiolvasókat**, de sohasem keltheti ez a gyakorlás érzetét. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan rászoktatjuk a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. Célunk, hogy a mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvodapedagógus, majd a gyermekek fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek megismerik a **bábokat**.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek leprellőkat és színes képeskönyveket lapozgathatnak, otthonról elhozhatják kedvenc könyveiket, és megmutathatják egymásnak.

A vers, mese, a **dramatikus játékok** illusztrálásához csak olyan kellékeket használunk, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Az óvodapedagógusok és a nagycsoportos gyermekek több alkalommal báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek. Ez egyben színfoltja az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek. A kiscsoportos gyermekekkel megismertetünk **10-12** mondókát és **10-14** új mesét egy nevelési év alatt, s ezeket minél többször ismétljük.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógusok meséit. A gyermekek arcán megjelenik a belefeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsa szövegű kiolvasók ismétletése. Az új versek a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához kapcsolódnak.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében a mese mondanivalóját megerősítjük (pl. egy közmondással), s jól látható helyen, a faliújságon helyezük el. Így a szülők is együtt tudnak gondolkodni az óvoda léleknevelő hatásán, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak alakításával. Az óvodapedagógus segítségével megjelenítik a meséket, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni. Ehhez sokféle lehetőséget teremtünk.

A **4-5 éves** gyermekek **4-5** mondókát, **5-6** rövid verset és **10-14** új mesét ismerjenek meg. A nagycsoportos gyermekek körében is minden adandó alkalmat felhasználunk a kiolvasók, ritmusok ismétletésére. A gyermekek nagyon élvezik a rímes talalós kérdéseket, rímjátékokat. Lehetőség nyílik az ilyen típusú játékokra is. A gyermekek ismétletik az előző években tanult verseket. Az új versek (**10-12**) bemutatása mindenkor kapcsolódik a gyermekek élményeihez. Ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. (Kivételt képeznek a ritmikus versek, pl. Weöres Sándor: Galagonya.) A délutáni pihenés előtt a nagycsoportos gyermekeknek **folytatásos mesét** is olvasunk.

A gyermekek fantáziája gazdag. Próbálkozási alkalmat adunk a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A közösen kitalált meséket a „**mi mesénk**” -nek nevezzük el. Célunk, hogy a gyermekek a mese cselekményét mozgással, játékkal fejezzék ki. A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján olyan közmondásokat keresünk, amelyekkel meg tudjuk erősíteni az erkölcsi tulajdonságokat.

A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers- és meseélményeiket. Ezekből közösen készítenek albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A nagycsoportos gyermekeknek **15-18** mesét mesélünk a nevelési év folyamán.

E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. Közvetett módon, zenei szignállal, mesepárnák előkészítésével, gyertyagyújtással csalogatjuk a gyermekeket a mesesarokba. Amikor minden gyermek megérkezik, akkor kezdjük el a mesét gyertyafénynél. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét meséljük, hogy a másik héten eljátszhassák, megjeleníthessék a különböző mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása vagy énekünk, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

VI. 2. 3. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játék. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes hangejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, kialakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékban kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására és az önálló versmondásra.

VI. 2. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Egyéneként vállalkoznak a mesék, versek és a mondókák elmondására.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek és a maguk szórakoztatására is.
- Megjegyznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.

VI. 3. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

A tevékenység célja: a közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

A zenehallgatási lehetőségek – az élő előadás, az emberi hang és hangszeres játék, valamint az igényesen kiválasztott hangfelvételek – fejlesztik a gyermekek művészi fogékonyságát.

A nemzetiségi csoportban nemzetiségi nyelven is folyik e tevékenységi terület szervezése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása
- A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal
- A nemzetiségi csoportban a nemzetiségi zenei értékek továbbadása

VI. 3. 1. A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei, kiváló eszköz az óvodás korosztály fejlesztéséhez.

A **3-4 éves korú gyermekek** nagyon élvezik az **öbéli játékokat**, amelyeket a felnőttekkel együtt játszanak. Ezek között vannak arc-, kéz-, ujj- és lovagoltató játékok. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű, 4-5 hangból álló olyan **énekes játékokat** tanulnak meg könnyedén, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze 1-2 **komponált gyermekdalt** tanulnak meg az ünnepek köszöntésére.

A **nagyobb gyermekeknek** az óvodapedagógus továbbra is teremt olyan helyzetet, amelyben minél gyakrabban játszhatnak öbéli játékokat, mondogathatnak mondókákat. Megismerhetik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenik a szinkópa is.

Igényes műválasztás dominál a néhány alkalmi dal kiválasztásában is, melyekhez a gyermekeket mozdulatok kitalálására ösztönözzük, s ez egyben azt is eredményezi, hogy az **5-7 éves** gyermekek anyáskodó szerepben minél több öbéli játékot játsszanak a kisebbekkel. A döntés egyik játékos eszköze a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmaznak a gyermekek.

A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak szimbólumot találunk ki, amelyet a zenei térben helyezünk el.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogat az óvodapedagógus, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését az igényes zene iránt, valamint jól elő tudja adni, megfelel saját hanganyagának. A zenei élményközvetítést élethelyzethez kapcsolva tervezzük meg. Az óvodapedagógusok többször énekelnek népdalokat, de megjelenik a zenei repertoárjukban a rokon- és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

VI. 3. 2. A 3-6 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A 3-4 éves gyermekek 6-8 mondókát és ölbeli játékot ismernek meg, valamint 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatók. Ezeken a játékokon keresztül ismerik meg közvetve a **zenei alapfogalmakat**. Próbálgatunk halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Megfigyeljük a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Különböző játékos mozdulatokkal érzékeltetjük az **egyenletes lüktetést**. Énekelgetjük a gyermekek nevét, jelét, énekelve csalogatjuk őket a közös játékba, tevékenységbe.

Felkeltjük a gyermekek érdeklődését a **zenehallgatás** iránt, hogy a gyermekekben fokozatosan kialakuljon az áhítatos zenehallgatás. Több zenei élményt közvetítünk, elsősorban énekes előadásunkkal. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez gyakran kapcsolunk zenei élmény-kiegészítést. A gyermekeknek lehetőséget biztosítunk 2-5 percig tartó hangszeres zenét, kórusmuzsikát meghallgatni, felvételről megtekinteni.

A **nagyobb, fejlettebb gyermekek** 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat énekelgetnek. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételtetjük a 3-4 éves korokban tanult mondókákat, gyermekdalokat is.

Az énekes játékok közül már nehezebbeket is válogatunk, pl. szerepcserés párválasztó, sorgyarapító-fogyó játékokat.

Arra ösztönözzük a gyermekeket, hogy minél gyakrabban énekelgessenek önállóan az éneklési készség fejlesztése és az önálló éneklésnél tapasztalható gátlások leküzdése érdekében. Énekelünk egyénileg, mikrocsoportban, halkabban, hangosabban, magasabban, mélyebben, gyorsabban és lassabban. A levegőben próbáljuk felvázolni az énekek dallamvonalát.

A gyermekek élvezettel játsszák a kérdés - felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal. Lehetőséget adunk a gazdagon felszerelt énekes sarokban újra játszani a mikrocsoportban átélt zenei képességfejlesztő játékokat.

Több alkalommal érzékeltetjük az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Többféle népi ritmuseszközt használunk a ritmusérzék fejlesztéséhez.

A zenei élményközvetítés mindennapos lehetőség az óvodában, többféle tevékenységhez kapcsolódik.

Az **5-6-7 éves gyermekeknek** lehetőségük van megismerkedni, és sokat ismételtetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra, és lehetőséget adnak a felidézésre, ismétlésre, az élmények felelevenítésére.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító - fogyó játékokat tervezzünk, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is.

Az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak.

A gyermekek tiszta éneklését gyakori egyéni énekléssel segítjük elő. A hallásfejlesztést segítő zenei fogalompárokot, pl. a halkabb-hangosabb éneklést, összekapcsoljuk a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

A ritmusérzék fejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

Gyakran játszunk zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezhessék a gyermekek a motívumok hosszát. Fejlesztjük a gyermekek alkotóképességét, lehetőséget teremtünk arra, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen

megoldani. Az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek lehetőséget adunk, hogy tubafonon játszassanak, így a hangok magasságkülönbségét érzékelhetik, néhány hangból álló motívumot kitalálhatnak, vagy egyszerű gyermekdalokat megszólaltathatnak. Arra ösztönözzük őket, hogy próbáljanak néhány hangból álló motívumokat kitalálni vagy egyszerű gyermekdalokat megszólaltatni.

VI. 3. 3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. Munkaformái tovább differenciálódnak. Az ének-zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel is megszervezhetjük. A kötött jellegű szervezett énekes játékot lehetőleg az udvaron tartjuk meg, rossz idő esetén pedig a csoportszobában a délelőtti levegőzés előtt. Ebben a formában csak énekes játékokat tervezünk, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élmény teli játékot. Az óvodapedagógus gazdag, igényes módszertani kultúrájával igyekszik elérni, hogy az énekes játékok igazi katarzisz élményt jelentsen a gyermekeknek. A zenehallgatást különböző tevékenységekhez kapcsoljuk. Évszakzáró koncerteket szervezünk a gyermekek számára.

VI. 3. 4. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megéreztetni a nyelv kifejezőerejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék alkalmat ad a szókincs bővítésére.

VI. 3. 5. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni.
- Élvezettel tudnak zenét hallgatni.
- Megkülönböztetik az elemi zenei fogalmakat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. Ismerik a motívum hosszát.
- Szeretnek dudorászni, énekelgetni játék közben.

VI. 4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

A tevékenység célja: a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése; a gyermekek tér-, forma-, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása. Az ovigaléria programja mindennapi lehetőséget ad műalkotásokkal való találkozáshoz, amely művészeti élményben részesíti mind a gyermeket, mind a szülőket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

VI. 4. 1. A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a tehetségek bátorítására.

Az alkotó tevékenységhez méretben, **minőségben megfelelő, változatos eszközök szükségesek**. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására szükséges törekedni.

Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a **megfelelő hely**, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre.

A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez **tároló helyekre van szükség**. A munkaasztalt úgy alakítjuk ki, hogy max. 6-8 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek a tároló helyek. Ebben a térben helyezük el a gyermekek **mini galériáját**, ahova életkoruktól függően segítséggel vagy önállóan tehetik ki alkotásaikat. Így egy héten keresztül „gyönyörködhetnek” műveikben. Ezt követően a szülők és a többi gyermek részére a folyosógalériába helyezük ki alkotásaikat. Óvodás kor végén ezeket albumban összegyűjtve hazavihetik.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják, vagy előlről kezdik. A tevékenységhez elegendő időt biztosítunk. A gyermekek addig alkothatnak, ameddig kedvük tartja. Az eszközök biztonságos kezelését egyenként tanítjuk meg a gyermekeknek.

A különböző technikákhoz és a kézi munka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez végiggondoljuk a feltételeket, s megteremtjük a mindennapi szabad játékban is. A gyermekek a festéshez köpenyt használnak, hogy óvják a tiszta ruhájukat.

VI. 4. 2. A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó-alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvodapedagógus az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** lehetővé teszi, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival. A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók.

Megtervezük a **képalakító tevékenységek** technikáját, eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. A gyermek az elkészült firkák után megfogalmazhatja, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is lehetőségük van az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Képeket festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba-homokba karcolással, nyomattal stb. alkotnak. Segítjük a gyermekek képalakító-készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével.

A gyermekek tetszés szerint vesznek részt a **plasztikai alakításban**. Ismerkednek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb. Biztosítjuk a mindennapi mintázást.

A legkisebb óvodások is megismerkednek az **építés** során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Olyan lehetőséget teremtünk, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen esztétikus polcot, képtároló lehetőséget alakítunk ki, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikban.

Az óvodapedagógus a **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítja, bővíti tovább. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal segíti és az ezekhez legkifejezőbb, legmutatósbab technikát ajánlja. A gyermekek rajzában megjelenik az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködnek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használják ceruzát,krétát, filc- és rostirónokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalakból, textilből, termésekből képeket komponálni, erre is lehetőséget teremtünk.

A **plasztikai munkák** során képesek lesznek a formák tagolására. Játékukhoz tudnak kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket használnak a plasztikus formák létrehozásához.

Az **építés** során próbálkoznak a tér variálásával, az építés részletezésével. Ehhez nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat használnak. A gyermekeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.

Az **5-6-7 éves gyermekek** alkotó- együttműködési készségét figyelembe véve segítjük a képi-plasztika és a környezet-alakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A képalakító alkotás során a gyermekek többször alkotnak közös kompozíciót. Az óvodapedagógus gazdagítja a technikai megoldásokat és az eszközlehetőségeket, pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkar, lenyomatok stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban megjelennek a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat alkalmazzanak, megjelenítik a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek plasztikai munkájában is megjelenik közös térbeli, többalakos kompozíció egy-egy mesejelenet, énekes játék stb. formájában. Egyénileg dolgoznak kis méretű szövőkereteken.

A gyermekek körében kialakítjuk az ajándékkészítés igényét. Biztatjuk őket, hogy az ünnepekre, vendégek fogadására készítsenek ajándékot szüleik, vendégeik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Így minél gyakrabban átéljük az ajándékozás örömét.

Segítjük a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtjük az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek egyben megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. A szülőket is bevonjuk az óvoda szépítésébe.

Segítjük a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze, pl. búvóhelyeket, mobil színpadot, drámajátékokhoz szükséges egyszerű díszleteket, stb. A térbeli tapasztalat segíti az eredeti megoldások kivitelezését is. A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítenek elő, és tartanak rendben minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Biztosítjuk a több napon át tartó építés lehetőségét.

A gyermekek az óvodában **évszakonként megrendezett ovigalériával** ismerkednek meg. Kis csoportokban többször van módjuk megnézni, megcsodálni a kiállított alkotásokat. Az ovigaléria megnyitása az évszakok kezdetéhez kapcsolódik, és ünnepélyes keretek között nyílik meg. Ez a nap más, mint a többi! A gyermekek a kiállított alkotásokról véleményt alkothatnak. Az ovigaléria az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető helye. Legyenek büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére.

VI. 4. 3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az óvodapedagógus egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, **kötetlen formájú tevékenységet** szervez. Az általa előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre legfeljebb 6-8 gyermek vesz részt a tevékenységben. A rajzos térben helyezkedünk el, és az ott tartózkodó gyermekek körében olyan élményeket idézünk fel, amelyek témát adnak az alkotáshoz. Az óvodapedagógus feladata a gyermeki kreativitás és fantázia maximális fejlesztése, ennek érdekében felajánlhat több alternatívát és/vagy technikát. A tevékenység több napon át is folyhat. Az óvodapedagógus megteremti annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését. A gyermekek megjelenítik személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk mutatkozik meg.

VI. 4. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket.
- Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.
- Alkotásaikat ízlésesen elhelyezik a mini galériában.
- Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.
- Téralkotásban, építésben közösen vesznek részt.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.
- Alkotásaikban megjelennek nemzeti szimbólumaink.

VI. 5. MOZGÁS

A tevékenység célja: a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi és szellemi képességeinek (erő, állóképesség, gyorsaság, idegrendszer) fejlesztése játékos formában. A gyermekek mozgásszükségletének kielégítése, a gyermekek esztétikus, összerendezett mozdulatainak fejlesztése, az alapvető mozgásformák elsajátítása és megszerettetése, a helyes testtartás kialakítása, a mozgás megszerettetése, sikerélményhez juttatás a mozgáshoz kapcsolódó pozitív élmények biztosításával, válják természetessé és kívánatossá a rendszeres mozgás, megfelelő mennyiségű és minőségű mozgástapasztalat és megfelelő terhelés biztosítása, az értelmi és szociális képességek fejlesztése, a percepciós tapasztalatok elmélyítése. Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodóképességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve. Fontos szerepe van a tartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősíti, kiegészíti a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A nemzetiségi csoportban nemzetiségi nyelven is folyik e tevékenységi terület szervezése.

Az óvodapedagógus feladata:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

VI. 5. 1. A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás), erőnléte, állóképessége, kitartása, az egyensúly érzékelése jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér- és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. Döntően e gyakorlástól függ a motoros készségek fejlődése. A mozgásos tevékenységeket, azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez, továbbá az elérendő célokhoz tervezzük.

Az irányított mozgásos játékok során a **3-4 éves gyermekek** nagymozgásának fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Megismerkednek **futásgyakorlatokkal**, pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal, változatos talajformákon. **Ugrásgyakorlatokat** játszanak, pl. szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fellépéseket, majd leugrásokat.

Dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal ismerkednek meg, pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás-elkapás, labda leütés-elkapás stb.

A mozgásos játékok teret adnak a **támaszgyakorlatok** gyakorlására (pl. csúszások, kúszások, mászások). A **talajtorna** eleme is megjelenik a játékokban, pl. gurulás a test hossz tengelye körül. A gyermekek sokféle **egyensúlyozó játékot** játszhatnak. Többféle kézi szert használunk a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékokat úgy szervezzük, hogy egyéni képességeinek megfelelő erő kifejtésre készítsük a gyermekeket. Az óvodapedagógus rendszerint megmutatja a helyes mintát, és motiválja a gyermekeket a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlására. A csoportszobában mozgásra készítő eszköz is alkalmazható, pl. szivacs-szőnyeg, egyensúlyozó tölcésér, mini trambulín, hintaló stb.

A **4-5 éves** gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerül a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban megjelennek a **futásgyakorlatok**, a kitartó futás, pl. futnak 3-4 akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb.

Az óvodapedagógus **ugrásgyakorlatokat** szervez, pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra és leugrás két lábra, játékos helyből- és távolugró versenyt.

A **dobásgyakorlatok** során egykezes felső dobással próbálgatják a célba dobást, babzsák távolba hajításával haránt terpeszállásból. Gyakran játszanak labdagyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani, helyben pattogtatni.

Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**, pl. csúszást, kúszást, mászást talajon és szereken.

A **talajtorna** anyagaként megjelenik a gurulóátfordulás és a kézenállás előkészítése, „a csikórugdalozás”. Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása.

A gyermekek **egyensúlyozó játékokat** játszanak 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos szereken. Lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat tervezünk, melynek során egyszerű vezényszavakkal irányítunk. Megjelenik a sorverseny.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában. Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjáték gyakorlati alkalmazása. Gyakran tervezünk kisebb testrészekkel végzett mozgásokat, pl. ujj és lábujj gyakorlatokat. Különböző kézi szereket használunk, pl. szalagokat, karikát, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket. A különböző típusú futógyakorlatokat sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Megismerik a fokozódó futást, a gyors futást, a lassú futást, a kitartó futást, továbbá a futást különböző magasságú akadályokon át.

Ugrásgyakorlatokat végeznek. Páros és egy lábon haladással szökdelnek. Sorozatugrásokat végeznek különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakoroljuk a távolugrást.

A gyermekek játszhatnak **dobásgyakorlatokat**. Dobnak egykezes, kétkezes, alsó és felső dobással célba, 2 méter magas kötél felett is. A gyermekek nagyon kedvelik a **labdagyakorlatokat**. Vezetik a labdát járás, futás közben. Gyakran labdáznak párokban, kisebb csoportokban. **Támaszgyakorlatokat** végeznek, pl. pók, rákjárást. Keresztmozgások rögzítése.

Ismétlik a tanult talajtorna elemeket: „csikórugdalozást” és a test hossz tengelye körüli gurulást. **Egyensúlyoznak** padon járással, kézi szerekekkel, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve, továbbá a pad gerendáján is. Összetett támaszgyakorlatokat és páros gyakorlatokat szerekekkel is végeznek.

Minden évben megrendezzük óvodánkban a Családi egészség- és sportnapot a szülők aktív részvételével. E házi bajnokságban a szülők a gyermekekkel együtt versenyeznek csapatokban a vándorkupáért. A csapatokat ruházatukban az egységes szín jellemzi.

Családi egészség- és sportnapunk célja:

- Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel kialakítása, a gyermekek testi fejlődésének elősegítése.
- A mozgás, a sport iránti érdeklődés felkeltése.
- A mozgásigény kialakítása, fejlesztése.
- Az óvodai kapcsolattartás ápolása, szorosabbá tétele a szülőkkel és a helyi intézményekkel.

VI. 5. 2. A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítja.

Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezzük meg, különböző időkerettel. A gyermekek mozgásfejlesztésének eredményessége érdekében folyamatosan újítjuk eszközkészletünket.

A mindennapi testedzés, a mindennapos mozgásos tevékenység, a kocogás, a futás mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozhatják meg. A futás mennyisége az életkor, cél és állóképesség figyelembe vételével fokozatosan növekszik.

A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségleteinek kielégítését.

A heti egy alkalommal szervezett mozgásos tevékenység felépítése:

- 1 Bemelegítő, ráhangolódo futójáték
- 2 Gimnasztika vezényszavakkal életkori sajátosságoknak megfelelően
- 3 Játékba ágyazott főgyakorlat
- 4 Játék
- 5 Levezető járás.

VI. 5. 3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok játszásakor.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- Tudnak labdát pattogatni és vezetni helyben és járás közben.
- Célba dobnak egykezes felső dobással.
- Az ugrásokat talajra érkezéskor fékezni tudják.

VI. 6. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

A tevékenység célja: a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti, emberi, tárgyi világ értékei iránt.

A külső világ tevékeny megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

A gyermekek elemi ismerete alakuljon ki önmagukról és közvetlen környezetükről.

Az óvodapedagógus feladatai

- A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető helyi környezeti értékek összeállítása környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során

VI. 6. 1. A 3-6-7 éves gyermekek számára érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A 3-6-7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témák összeállítása, melyet természetes helyzetben, sokféle összefüggésben megvizsgálhatnak, felfedezhetnek a külső világ tevékeny megismerése, megszerettetése, nemzeti értékeink megbecsülése és kötődésük mélyítése érdekében.

Évszakonként a környezeti témák közül egyet projekt módszerrel dolgozunk fel.

Minden projektünk fő feladata: a gyermekek erkölcsi-szociális érzelmeinek alakítása, a gyermekek esztétikai érzelmeinek kibontakoztatása és a gyermekek intellektuális érzelmeinek biztosítása, valamint a közösséghez való tartozás élményének erősítése.

A **3-4 éves gyermekek** az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkednek az ott dolgozó felnőttekkel, társaikkal, ebben nagymértékben segít az „Engedjétek, hogy szeressünk Benneteket” program, amelynek összeállítása nevelőtestületi szinten történik.

Biztonságérzetük kialakulása után az óvoda közvetlen környezetével ismerkednek.

Megfigyeljük az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket gyűjtünk. Meglátogathatjuk a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgetünk a család tagjairól.

Ismerkedünk az óvoda utcájával, annak épületeivel, boltjaival, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel, az esztétikai alkotásokkal, pl. szobor. Beszélgetünk a környezet formáiról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről.

Lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek a természetes környezetükben nem látható állatok, növények (vadállatok, vadon élő állatok, óceánok, tengerek világa) megismerésére.

Megemlékezünk az Állatok napjáról (október 4.), a Víz világnapjáról (március 20.), a Föld napjáról (április 22.) és a Madarak és fák napjáról (május 10.).

A **4-5 éves gyermekek** tapasztalat – és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezzük. Törekszünk a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

A gyermekek az évszakok szépségét, jelenségeit, az idő és az időjárás változását megfigyelésük után jelzik a megfelelő táblákon.

Célunk, hogy tudjanak gyönyörködni az élő és élettelen környezetben. Összefüggéseket keresünk az időjárás és az emberek tevékenysége között. Terméseket gyűjtünk, és azokat hasznosítjuk. Rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtást végzünk. Közösén készítünk albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

Ellátogathatunk a családokhoz, családi képeket nézegetünk. A gyermekek bemutatják a család tagjait, otthonukat.

Ellátogathatunk szolgáltató üzletekbe, intézményekbe, településünk nevezetességeihez.

Megcsodáljuk a környezetünkben található esztétikai alkotásokat. Gyakoroljuk a gyalogos közlekedés szabályait. A gyermekek megismerik a személy- és teherszállító járműveket.

Megfigyeljük az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, rovarokat.

Lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek a természetes környezetükben nem látható állatok, növények (vadállatok, vadon élő állatok, óceánok, tengerek világa) megismerésére.

Megemlékezünk az Állatok napjáról (október 4.), a Víz világnapjáról (március 20.), a Föld napjáról (április 22.) és a Madarak és fák napjáról (május 10.).

Az **5-6-7 éves gyermekek** megismerkednek az óvoda tágabb környezetével. Felfedezik az évszakok szépségét, színeik árnyalatát a növények fejlődési feltételeit. Környezettudatosságra nevelünk. Felhívjuk figyelmüket az élő- és élettelen környezet védelmére.

Gondozhatnak terráriumot, szaporíthatnak tőosztással növényeket. Csíráztatnak, ültetnek a csoportszobában, vagy a kertben. Megismerkednek gyógyfűekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel is. Megemlékezünk az Állatok napjáról (október 4.), a Víz világnapjáról (március 20.), a Föld napjáról (április 22.) és a Madarak és fák napjáról (május 10.).

Egyszerű kísérleteket, megfigyeléseket végzünk a növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel és a talajjal.

Megismerkednek a felnőttek munkájával, ellátogathatnak több munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokban osztályozzuk az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítunk. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezünk napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezelnek.

Ellátogatunk: könyvtárba, múzeumba, kiállítótermekbe, építkezésekhez, iskolába, vasútállomásra. Sok ismeretet szereznek a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Meglátogatjuk környezetünk háziállatait, megfigyeljük, hol élnek. Összehasonlítjuk az ismert állatok környezetét, életmódját.

Lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek a természetes környezetükben nem látható állatok, növények (vadállatok, vadon élő állatok, óceánok, tengerek világa) megismerésére.

Többször nyújtunk lehetőséget állatokról szóló rövid videófelvetelek, diafilmek megtekintésére.

A matematikai nevelés során a gyermekek értelmi képességeinek alakítására, érzelmi és akarati tulajdonságainak fejlesztésére, közösségi magatartásának formálására és esztétikai igényességének növelésére törekszünk. A képességfejlesztés a tapasztalásban, emlékezésben, megértésben, az ítéliképesség alakításában és a konstruálásban nyilvánul meg.

A matematikai nevelés feladatai, személyiségformáló tényezői:

- a különböző matematikai jellegű tapasztalatok, ismeretek segítségével a világban történő eligazodás, tájékozódás fejlesztése;
- az értelmi képességek fejlesztése, helyes szóhasználat által a szókincs bővítése, a gyermekek logikus gondolkodásának alakítása;
- matematikai eljárások, módszerek különböző játéksituációkban történő alkalmazása;
- az érzelmi, akarati, a szocializációhoz szükséges tulajdonságok fejlesztése.

A matematikai nevelést heti egy alkalommal tervezzük 4-5 és 5-6-7 éves korcsoportban, de az óvodai élet egészét áthatja. Tartalmát három részre osztjuk:

- Tárgyak, személyek összehasonlítása, válogatások, rendezések, halmazképzések
- A számfogalom előkészítése, alapozása
- Tapasztalatok a geometria körében

VI. 6. 2. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikrocsoportban is történhet, a közvetlen tapasztalat- és élményszerző séták, tevékenységek alkalmával.

A természeti, emberi vagy tárgyi környezeti téma megfigyelése projekt módszerrel is tervezhető.

Az élmények egyeztetésére az ebéd előtti öltözködés, a gyűjtemények közvetlen megtekintése és az évszaki albumok összeállítása ad lehetőséget. Évszakonként egy alkalommal erdei óvodai program megszervezésére kerülhet sor.

A **3-4 éves gyermekek** erdei óvodai programját első ízben tavasszal szervezzük meg a délelőtti folyamán 1-2 órás időtartamban. Az óvoda közelében található ligetes, fás park ad erre lehetőséget.

A **4-5** és az **5-6-7 éves gyermekek** számára két alkalommal (ősszel és tavasszal) is tervezhetnek erdei óvodai programot.

Felveteleket vagy fotókat készítünk a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedeztető tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék az élményeiket.

VI. 6. 3. A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

A mikrocsoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek–óvodapedagógus személyes beszélgetéseire. Az óvodapedagógus minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésére tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókinésének, beszédkedvének, nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékuk kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Az óvodapedagógus lehetővé teszi, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően fejezzék ki gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

VI. 6. 4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását.
- Tudják saját születési helyüket és idejüket.
- Tudják óvodájuk nevét.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. Felismerik a napszakokat.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltatókat, üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, rovarokat. Ismerik környezetük növényeit és azok gondozását, újrahasznosítását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra – balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, közé, stb.).
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük. Ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formáik, szokásaik, amelyek a természeti és a társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Élvezik, és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült felvételeket, fotókat.

VI. 7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A tevékenység célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.

Cél továbbá a gyermekek együttműködésének, szervező képességének fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladata:

- A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása.
- A munkaeszközök használatának megtanítása.

VI. 7. 1. A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtajánál mintát ad az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segít a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Az óvodapedagógus értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

A **3-4 éves gyermekek** az **óvodapedagógust figyelve részt vesznek** a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését, a növények locsolását, közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

A **4-5 éves gyermekek** közösségi kapcsolatát jól fejleszti a felelősi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. E program megerősíti a közösségért végzett munka fontosságát, amit az étkezési feladatok elvégzéséhez és egyéb munkafajtákhoz is ajánlunk (a művészeti sarkok rendezése, mosdófelelős, öltözőfelelős, asztalfelelős, virágok gondozása...).

Az óvodapedagógus megtervezi az egyéni megbízások lehetőségeit, pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, **ajándékkészítés a kicsiknek**, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb. Lehetőséget adunk a gyermekeknek a növény- és állatgondozásra.

A gyermekek működjenek közre **az élősarok gondozásában**, a szobanövények átültetésében, a virágoskert megtervezésében és ápolásában, **az óvodaudvar tisztán tartásában**: pl. a fű gondozásában, az avar összegyűjtésében, öntözésben, a veteményeskerti munkában. Az óvodapedagógus segítségével a gyermekeknek lehetőséget biztosítunk az akvárium, terrárium és madáretető gondozására.

Az **5-6-7 éves óvodások** önállóan végzik a felelősi munkát a csoportban kialakított szokásrend szerint. Közösen döntenek el a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan terítnek. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek. Felseprik a morzsákat,

feltörlik az asztal környékét. Önállóan végeznek **környezetszépítő munkát, játéktisztítást**, mosást, szárítást, egyszerű javításokat, polcok lemosását, vitaminsaláták készítését. Rendszeresen segíthetnek a kicsik öltöztetésében, meglepetéseket készíthetnek nekik. Úgy irányítjuk a **növény- és állatgondozást**, hogy a gyermekek minél több műveletet önállóan el tudjanak végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítenek **a járdák, utak tisztításában**. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezik és végzik a felnőttekkel.

VI. 7. 2. A munkaeszközök használatának megtanítása

Megismertetjük a gyermekekkel minden munkajellegű tevékenység bevezetésekor, hogy az eszközökkel hogyan kell bánni. Segítünk abban, hogy a munkaeszközök használatát a gyermekek megtanulhassák. Ezt nagymértékben segíthetjük azzal, ha minden munkajellegű tevékenységnek kialakítjuk a szokásrendjét. Felhívjuk a gyermekek figyelmét a munkaeszközzel kapcsolatos baleset védelemre.

VI. 7. 3. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.
- Az eszközöket rendeltetésszerűen használják.

VII. ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

VII. 1. A SZÜLŐ, A GYERMEK ÉS A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI

Az óvoda a családdal együtt segíti a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. Elsődleges nevelő szerepe a családnak van, az óvoda csupán kiegészíti ezt. A szülő tud legtöbbet gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Körütekintően szervezzük meg az együttműködés formáit, amely az információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítik az óvoda érzelmi, szociális, esztétikai nevelését, hogy az óvoda választott értékeit minél magasabb szinten tudja teljesíteni.

A kapcsolattartás formái:

- a családlátogatás (lehetőleg még az óvodába kerülés előtt),
- anyás beszoktatás (kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, szokásokat, s mintát kapjon gyermeke neveléséhez)
- a napi kapcsolattartás (elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről)
- szülői értekezletek
- szülői szervezeti értekezletek
- egyéni beszélgetések a gyermekek fejlődéséről (a Fejlődésnapló alapján végzett korrekt tájékoztatás megszervezése)
- a szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások (mind azt szolgálják, hogy a közös nevelési eredményeket, hiányosságokat érzékeltetni lehessen)

Folyamatosan szervezzük a szülők érdekegyeztető, érdekvényesítő fórumait.

VII. 2. AZ ÓVODA ÉS A FENNTARTÓ KAPCSOLATA

Intézményi tevékenységünk egyik alappillérenek tekintjük a fenntartó önkormányzattal való kapcsolatot, amely korrekt, támogató, együttműködő és kiemelkedően biztosítja a zavartalan működésünk feltételeit.

Az óvoda vezetője az Éves pedagógiai munkatervében rögzíti az aktuális kapcsolattartás formáit, amelyek a többek között a következők lehetnek:

- Aktuális esetekben személyes találkozás, telefonos egyeztetés
- Intézményvezetői tájékoztató
- Esetenkénti konzultáció
- Rendezvényeken való részvétel

- Szükség szerint a törvények értelmezése
- Napi kapcsolat operatív ügyekben
- Konzultáció, beszámolók, reflektálások, adatszolgáltatás
- A Képviselő-testület ülésein rendszeres részvétel.

VII. 3. AZ ÓVODA ÉS AZ ISKOLA KAPCSOLATA

A gyermek életében az egyik legjelentősebb változás, amely felszínre hozza lelki teherbíró-képességét, az óvodából az iskolába való átmenet.

Településünk egyetlen általános iskolájával, a Hatos Ferenc Általános Iskolával kapcsolattartásunk során arra törekszünk, hogy az óvoda-iskola átmenet programszerű (a mindenkori Éves Munkatervünk részletezi), tartalmilag előkészített folyamattá váljon.

Szeretnénk elérni, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését az iskolákkal közösen tudjuk egyengetni. A kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez és nevelési törekvéseink összehangolásához.

A kapcsolattartás formái:

- Az óvodapedagógusok ellátogatnak az első osztályba abból a célból, hogy nyomon kövessék a volt nagycsoportos gyermekek fejlődését,
- A tanítókat meghívjuk az iskolába készülő gyermekekhez, ahol lehetőség nyílik arra, hogy teljesebb képet kaphassanak az óvoda mindennapi életéről, nevelő-fejlesztő munkájáról,
- A nagycsoportos óvodások tavasszal ellátogatnak az első osztályokba, hogy színes, vonzó tapasztalatok megszerzésével érzelmileg közelebb kerülhessenek az iskolai élethez.

VII. 4. AZ ÓVODA ÉS A KÖZMŰVELŐDÉSI INTÉZMÉNYEK KAPCSOLATA

Kapcsolatot tartunk a településen működő közművelődési intézménnyel pl.: könyvtárral, , művelődési házzal.

Az intézmények kínálatából úgy válogatunk, hogy az segítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását.

A kapcsolattartás formái:

- látogatás,
- tájékozódás,
- megbeszélések,
- értekezletek.

VII. 5. AZ ÓVODA EGYÉB KAPCSOLATAI

Tartalmi kapcsolatot alakítunk ki:

- a művészeti programot adaptáló óvodákkal, az ehhez tartozó műhelyekkel
- a szakvizsgás képzéseket és konferenciákat szervező főiskolákkal
- a pedagógiai szakmai szolgáltató cégekkel, intézményekkel
- a nevelési tanácsadóval, a speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal
- az egészségügyi szakszolgálattal (védőnő, orvos)
- a gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel

VIII. A PROGRAM ERŐFORRÁSA

VIII. 1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A nevelőmunkát az óvoda nyitva tartása alatt az óvodapedagógus végzi. Személye mint a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak értékellentétek a szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus felvállalja a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. Az e programot megvalósító pedagógus közvetíti a művészetek tradicionális értékeit. Vállalja az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is.

Az óvodapedagógus képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival, mozdulataival, esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmaz egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvodapedagógusnak igénye van az önművelésre, a körülményekhez képest lehetőséget teremt szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Személyiségvonásaiban megjelenik a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. A párok együtt terveznek, összehangoltan, feladatokat megosztva dolgoznak. Képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.

Az óvodapedagógusok gondoskodnak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességeinek felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztatják.

Az óvodapedagógusok bevonják a dajkákat, pedagógiai asszisztenseket az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. A dajkák teljes partnereink az óvoda szépítésében, higiéniájának megteremtésében.

Szakmai csoportokat, munkaközösségeket, belső önértékelési csoportokat alakítunk ki egy-egy szakmai feladat elvégzéséhez, a szakmai munka méréséhez, elemzéséhez, értékeléséhez, valamint a szervezet társas, szakmai kapcsolatának karbantartására. A közösség tagjaként valamennyien felelősséget vállalunk a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítjük a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.

Az óvodában folyó munkát az óvodavezető koordinálja, irányítja pedagógiai, tanügyigazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során. A vezető pontosan, a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítja a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket, a szakemberek felelősségteljes, önálló feladatvégzését.

Mint egy jó karmester, csak ott segít, ahol „döcögve, hamisan szólalnak meg a szólamok, nem simulnak bele az összharmóniába”. (Nagy Jenőné: Helyzetelemzés, önmeghatározás, döntés. 1997.) Az óvodatitkár a vezető közvetlen munkatársa, segíti az adminisztrációs, illetve a szervezési feladatok ellátásában minden területen.

VIII. 2. TÁRGYI FELTÉTELEK

E Pedagógiai Program a művészetek eszközeivel kíván hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök, játékok, tárgyak szükségesek a megvalósításához:

- **Esztétikus mesetér (kuckó):** puha párnák, meleg szőnyegek, meseszék, kincsesláda, bábok, bábtartók, paraván, gyertyák, zenelejátszó eszköz, albumok a tanult mondókákról, versekről és a mesékről, kedvenc mágikus báb, jelképek, szimbólumok a mesékről, különböző színű leplek az átváltozáshoz, esztétikus meséskönyvek, stb.
- **Esztétikus zenei tér:** olyan hely a szobában, ahol 6 gyermek ülve megfér, hangszerek, furulya, tubafon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek-óvodapedagógusok által barkácsolt ritmushangszerek, hangvilla, harangjáték, csengősor, énekes játékok kellékei, szimbólumok a tanult dalokról, mondókákról.
- **Esztétikus alkotótér:** képalakításhoz, plasztikai munkákhoz, különböző méretű rajzlapok, színes papírok, ragasztók, cikk-cakk ollók, tompa hegyű ollók, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, szivacshengerek, viaszkréták, fonalak, textíliák, madzagok, linólapok, szövőkeretek, agyag, gyurma, mintázó eszközök, fazekaskorongok, esztétikus eszköztároló lehetőségek. A rajzos térben a gyermeki munkáknak kialakított polc és Minigaléria, amelyre a gyermekek kitűzhetik rajzaikat.
- **Felvételek lejátszási lehetőséggel:** a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéshez, a vadállatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, ovigaléria eseményeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez
- **Környezet tevékeny megismerése és környezeti projektek:** esztétikus polc a természet kincseinek gyűjteményével, évszak albumok, terrárium, akvárium, és/vagy florárium, kalendárium, fényképek, albumok, a kiállításához szükséges eszközök
- **Mozgás:** kijelölt futópálya, ahol a gyermekek kocoghatnak, futhatnak. Különböző kézi szerek a zenés-mozgásos percekhez, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók.
- **A szakkönyvek:** a pedagógusok módszertani fejlődéséhez.
- **Az óvoda színvilágának megkomponálása:** a szükséges festékek, textíliák, díszek beszerzése.
- **Tájékoztató táblák:** az évszakprojekt bemutatásához, a program rendszerének ismertetéséhez, a bátorító nevelés 14 elvének ismertetéséhez, az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához.

IX. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÜK ELŐSEGÍTÉSE

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 4.§-ának 13. bekezdése alapján „az a gyermek vagy tanuló, aki a.) különleges bánásmódot igényel

- sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló (SNI)
- beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló (BTM)
- kiemelten tehetséges gyermek, tanuló
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló.”

IX. 1. KÜLÖNLEGES BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ GYERMEK

13. 1. 1. Sajátos nevelést igénylő gyermek (SNI)

Intézményünk alapító okirata szerint az óvodai nevelés mellett ellátandó tevékenységünk a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelése. A szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye alapján szükséges a *sajátos nevelési igényű* gyermekek közül az alább felsoroltak integrált óvodai nevelését ellátnunk, **konkrétan:**

- **mozgásszervi fogyatékos az akadálymentesítést nem igénylő** járóképes vagy kevés segédeszközzel közlekedő gyermekek ellátása
- **beszédfogyatékos** gyermekek ellátása.
  - Hallás
- **pszichés fejlődési zavarral küzdő** sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása

A **sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének célja**, hogy a művészeti nevelés eszközeivel a gyermek saját képességrendszerében fejlődést mutasson, az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődési üteméhez, fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg, és a speciális óvodai nevelés-fejlesztés a gyermeket ne terhelje túl.

A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. Programunk minden tevékenységében megpróbál a pedagógiai asszisztensek aktív közreműködésével alkalmazkodni a sérült gyermekekhez.

A fejlesztést minden esetben meghatározza a fogyatékoság típusa, súlyossága. Megkezdése előtt felderítjük a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és az eddigi ellátás megkezdésének idejét, módját. Figyelembe vesszük a gyermek képességeit, készségeit, pszichés és egészségi állapotát, esetleges rehabilitációs műtéteit, kognitív funkcióit és meglévő ismereteit.

Mindezek alapján a fejlesztés magában foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis (tapintásos) mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap hangsúlyt.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a nevelés-fejlesztés biztosítása a fogyatékoság típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező *szakemberekkel* (gyógypedagógussal, pszichológussal, mozgásfejlesztővel, orvossal) együttműködve
- sérült gyermeket elfogadó környezet megteremtés
- a gyermek iránti elvárások felmérése, meghatározása.

A nevelés-fejlesztés biztosítása a fogyatékoság típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakemberrel együttműködve

A sérült gyermek nevelésének, fejlesztésének alapja a szakértői bizottság szakvéleménye. Annak érdekében, hogy a fejlesztést optimális körülmények között tudjuk végezni, minden esetben szükség van a fogyatékoság típusához igazodó szakember segítségére. Ehhez a személyi feltételt biztosítani kell. A sérült gyermek fejlesztése gyógypedagógiai kompetencia. A sajátos nevelési igény a szokásos nevelőmunkától eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő, fejlesztő, korrekciós és terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását kívánják meg az óvodapedagógus részéről is. Az egyéni fejlesztési tervet a Fejlődésnaplóban vezetjük. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus vagy a fogyatékoság típusára kiképzett szakember segítsége szükséges. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, sajátos teendőink ellátásának tervezésére, folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

A gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakember az együttműködés során:

- **segíti** a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását
- **javaslatot tesz** gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszer-kombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására
- **segítséget nyújt** a szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről
- **együttműködik** az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait
- **kapcsolatot tart** a szülővel a fejlesztés sikerességét szolgáló ismeretek, tanácsok átadásával.

Közös feladatok:

- a testi, érzékszervi, pszichés, beszéd-fogyatékoságból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása, újak kialakítása
- a meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében
- a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása
- a szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása
- az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

A fejlesztés rövid távú céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai-, orvosi-, pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

A sérült gyermeket elfogadó környezet megteremtése

A sajátos nevelési igényű gyermekek közösségbe történő beilleszkedését elősegíti a többi gyermekkel együtt történő integrált nevelés. Az együttneveléssel többet vállal intézményünk: magasabb értéket teremtünk meg. A nevelőmunka során arra törekszünk, hogy elfogadó, az eredményeket értékelő környezetet alakítsunk ki. Külön figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez.

A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A gyermek iránti elvárások felmérése, meghatározása

A gyermek iránti elvárásunkat fogyatékoságának jellege, súlyosságának mértéke alapján alakítjuk ki. A gyermek terhelhetőségét biológiai állapota, az esetlegesen társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

Az ehhez szükséges pedagógiai feltételek:

- a sérülés-specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sérült gyermek családjával;
- a szülők tájékoztatása a tekintetben, hogy a gyermek az óvodai élet egyes tevékenységeiben milyen mértékben képes részt venni
- információ bekérése a szülőktől a gyermek orvosi és egyéb kezeléseiről, a vizsgálatok eredményeiről, speciális eszközök használatáról,
- amennyiben a gyermek fogyatékosága miatt nem képes beilleszkedni az óvodai életbe (szobatisztaság, elemi önkiszolgálás, kommunikáció, stb.), mielőbbi felülvizsgálatát

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, fejlődése, az együtt haladás lehetősége tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

- Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a sérülés-specifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszer-kombinációk megválasztásában a „sérülés-specifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

- A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus
- egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz
- a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti a gyermek fejlődésének elemzése alapján

szükség esetén:

- eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, mozgásfejlesztő, logopédus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

13. 1. 2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek (BTM)

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdőnek nevezzük azt a gyermeket, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján:

- az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít,
- társas kapcsolatai problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd,
- közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített, vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget minden esetben a pedagógiai szakszolgálatok határozzák meg. Az általuk kiállított szakvélemény alapján kell meghatározni ezen, gyermekek fejlesztését.

A tanulási problémákkal küzdő gyermekeket két csoportba sorolhatjuk:

- *tanulási nehézséggel küzdők*: pl. lassú, motiválatlan, hosszabb betegség miatt lemaradó, családi, szociális, kulturális, nyelvi hátrányok
- *tanulási zavarral küzdők* pl. diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, figyelemzavar, súlyosabb beszédhiba

A magatartászavarok miatt problémás gyermekeket szintén két csoportba sorolhatjuk:

- *visszahúzó (regresszív) és depresszív viselkedésű* gyermekek: pl. félénk, csendes, visszahúzó
- *ellenséges (agresszív) és inkonzekvens viselkedésű* gyermekek: pl. engedetlen, kötekedő, támadó, hiperaktív

A fejlesztés menetét a Fejlesztésnaplóban a Fejlesztési tervben rögzítjük, és a különböző szakemberekkel (logopédus, gyógypedagógus, pszichológus...) történő konzultációkat itt jelöljük.

IX. 1. 3. Kiemelten tehetséges gyermek

„A tehetség velünk született, adottságokra épülő, gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képesség, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményt hoz létre.”¹ A kutatások szerint a népesség 2,3%-a

¹ Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz (2003.) Szerk.: Falus Iván. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

sorolható a **tehetséges** kategóriába. A tehetség kibontakoztatása a tehetség felismerésével, azonosításával kezdődik. Fontos, hogy mind a pedagógus, mind a család felismerje azokat a mutatókat, amelyek halmozott előfordulása sejteti a tehetséget.

Geffert Éva és Herskovits Mária kutatási eredményeit alapul véve a következő kategóriák és azok jellemzői adhatnak szempontot a pedagógusok számára, ami alapján a tehetségigéret felismerhető.

Az ismeretszerzés jellemzői:

- nagyon sokat tudnak a legkülönbözőbb dolgokról
- szókincsük gazdag, szokatlan kifejezéseket is megfelelően használnak
- beszédük folyamatos, kifejező
- gyorsan megjegyzik a tényeket
- gyorsan felismerik az ok-okozati viszonyokat
- a jelenségekben fellelhető hasonlóságokat és különbségeket keresik
- gyorsan tudnak érvényes állításokat felállítani
- jó megfigyelők, és megfigyeléseiket könnyen felidézik olyan helyzetekben, amikor jól tudják hasznosítani
- szeretik az enciklopédiákat, atlaszokat
- megpróbálják a bonyolult dolgokat megérteni oly módon, hogy áttekinthető egységekre bontják szét
- kritikusan, függetlenül gondolkodnak, értékelik a helyzeteket
- az őket érdeklő kérdésekkel nagyon elmélyülten foglalkoznak
- igyekeznek feladataikat befejezni, zavarja őket, ha félbe kell szakítani elfoglaltságukat
- a mechanikusan ismétlődő feladatok unatják őket
- ha a feladat érdekli őket, alig igényelnek külső biztatást
- tökéletességre törekszenek
- önkritikusak, nem elégednek meg egykönnyen munkájuk gyorsaságával vagy eredményével
- szívesen dolgoznak önállóan, hogy elegendő idejük legyen egy probléma végiggondolására
- magas célokat tűznek ki, és a saját maguk által vállalt feladatok megoldásánál a felnőttek segítségét csak addig veszik igénybe, míg feltétlenül szükséges.

Kreativitás:

- sokféle és sokszor szokatlan kérdéseket tesznek fel, majd az azokra kapott válaszok alapján újabb kérdéseket fogalmaznak meg
- egy kérdés vagy probléma felmerülésekor sok ötletet vagy megoldási lehetőséget sorolnak fel
- gyakran szokatlan, furcsa vagy meglepően frappáns, okos válaszokat adnak
- véleményüket nem rejtik véka alá
- nem értékelik a sablonos megoldásokat, inkább kockáztatják, hogy tévednek
- gondolatban gyakran végigjátszanak szituációkat, és megváltoztatják azokat
- kifejezett humorérzékük van, de a kisgyerekes gügyögés idegesíti őket
- kifejezetten érdeklődnek a kreatív tevékenységek iránt (tánc, ének, mesék, versek, zene)
- szeretik a szépet, és könnyen észreveszik a művészi részleteket 🌀 eredeti, színes fantáziaviláguk van.

Szociális viselkedés:

- sokat foglalkoznak olyan fogalmakkal, mit igazságos-igazságtalan, jó-rossz, és készek a tekintéllyel szembeszegülni
- nem tartanak mindenáron a többséggel, nem félnek attól, hogy mások legyenek, mint a többiek
- ha más véleményük van, akkor provokálják a többieket, és vállalják a konfliktusokat
- egyéniségek, individualisták, mennek a maguk útján
- nem fogadnak el tekintély alapon véleményt anélkül, hogy azt kritikusan át ne gondolnák, elemeznék
- felelősséget tudnak vállalni, tervezésben és szervezésben megbízhatók
- általában kijönnek kortársaikkal, bár néha türelmetlenek velük, barátaikat azonban hasonló képességük közül választják
- jól tudnak beszélgetni idősebb gyermekekkel vagy felnőttekkel
- hajlamosak arra, hogy ők határozzák meg a helyzeteket és mások viselkedését 🌀 könnyen beleélik magukat, és ezért nyitottak szociális problémákra.

IX. 2. HÁTRÁNYOS, HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS GYERMEK

IX. 2. 1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeink, az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedéseink

Céljaink:

- a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetésében való együttműködés a gyermekvédelmi szervekkel és a családdal
- a gyermekek családban történő nevelésének elősegítése
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járásának elősegítése.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 1. § (1) bekezdése szerint a köznevelési rendszer alapvető célja és elve a gyermekek harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarat tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ez által erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a közérdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevelni. Kiemelt célja a nevelésoktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.

A (2) bekezdés szerint a köznevelés egészét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, valamint a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés határozzák meg. A köznevelés egyetemlegesen szolgálja a közjót és a mások jogait tiszteletben tartó egyéni célokat.

A (3) bekezdés szerint a nevelési-oktatási intézmények pedagógiai kultúráját az egyéni bánásmódra való törekvés, a gyermek, a tanuló elfogadása, a bizalom, a szeretet, az empátia, az életkornak megfelelő követelmények támasztása, a feladatok elvégzésének ellenőrzése és a gyermek, tanuló fejlődését biztosító sokoldalú, a követelményekhez igazodó értékelés jellemzi.

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet értelmében, az intézményünkben szociális munkás segíti gyermekvédelmi munkánkat.

Közös feladatunk a tankötelezettség teljesítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése, illetve a kialakult veszélyeztetettség megszüntetése.

Az óvodai nevelés során minden pedagógusnak törvényi kötelezettsége jelzéssel élni a gyermek fejlődését veszélyeztető tényezőkről a megfelelő gyermekvédelmi szerv, illetve hatóság felé. Amennyiben szükséges hatósági intézkedést kell kezdeményezni.

IX. 2. 2. Általános feladataink

- Elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását.
- Biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-, óvó intézkedésekre javaslatot tenni.
- Az új óvodások befogadását elősegíteni, beilleszkedésüket az adott csoportba a lehető legzökkenőmentesebbé tenni (anyás beszoktatás).
- A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerni.
- A felzárkóztatást megszervezni.
- A tehetséggondozást megvalósítani, illetve elősegíteni.
- Az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt venni, a szűrést szükség esetén, soron kívül javasolni.
- A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérni, szükség esetén jelezni a hiányzást;
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutási javaslattal élni.
- Minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését.
- A szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítását megszervezni, a szülői szerep eredményesebb betöltését elősegíteni;
- Jó kapcsolatot kiépíteni a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szerveivel, személyeivel;
- A prevenció minden gyermekre történő kiterjesztését megvalósítani.
- Az óvoda belső nyilvántartást vezet a különös figyelmet igénylő gyermekekről (allergiák, tartós betegség, egyedül nevelő szülők, egészségügyi, és szociális okok stb).

X. AZ ÓVODAVEZETŐ FELADATAI

A vezetői felelősség kiterjed az óvodai nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtésén túl a gyermekbalesetek megelőzésére is. A védő-óvó intézkedések részletes feladatait az óvoda szervezeti és működési szabályzata tartalmazza. Fontos, hogy a gyermekeknek megtanítsuk a különböző veszélykerülő magatartási formákat, technikákat. Ebbe a szülőket is bevonjuk.

A rendszeres egészségügyi vizsgálatok biztosítása az óvodában szintén a gyermeki jogok érvényesülését szolgálja.

Az egészséges életmód biztosítása az étkeztetés szervezésével is összefügg. A szülők segítségével gyümölcsnapokat tartunk. Minden csoportban, mindennap fogyaszthatnak gyümölcsöt a gyermekek, a szülők jóvoltából!

Fontos feladat, hogy minden gyermek bekerüljön az óvodába abban az évben, amikor betölti a harmadik életévét. Ennek érdekében a jegyzőnek jelezzük, ha ebben az életkorban az intézményünkbe beíratott gyermek nem jár rendszeresen óvodába.

A gyermekekkel kapcsolatos adatok védelme is a gyermekvédelemhez tartozik. A gyermekek adatainak titkos kezelése és ennek betartatása igazgatói feladat. Az óvodai dolgozókat hivatali titoktartás kötelezi. Az *etikai kódex* előírásait minden dolgozónak kötelessége betartani!

X. 1. PEDAGÓGIAI FELADATOK

- A csoportos óvónők a családlátogatások során felméri a családi körülményeket, a gyermekvédelem szempontjából nyilvántartandó eseteket – különös tekintettel az újonnan óvodába kerülő gyermekek körében, illetve azok körében, akik eddig nem a mi intézményünkbe jártak. A szerzett tapasztalatok alapján, illetve az óvodai évek alatt kialakuló új helyzet (válás, szülő deviáns magatartása...) alapján jeleznek a gyermekvédelmi felelősnek;
- Feltérképezzük a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeket, családokat a családlátogatások, illetve egyéni beszélgetések alapján;
- A nagycsoportot vezető óvónők és az óvodavezető együttes megbeszélése, felmérése alapján döntjük el, hogy melyik nagycsoportosnak van szüksége a beiskolázás előtti nevelési tanácsadói vizsgálatra;
- Figyelemmel kísérjük a család szerkezetében történt változásokat, a lelkileg sérült gyermekek krízisen való átsegítését, súlyosabb esetben pszichológussal, illetve a Gyermekjóléti Szolgálattal konzultálunk;
- Családi napokat szervezünk, illetve a családdal közösen tartjuk rendezvényeinket, ahol az együttnevelés módszere valósítható meg. Így a szülő mintát kap az óvodai nevelési módszerekről.

XI. A PROGRAM SZAKMAI FEJLESZTÉSE AZ ORSZÁGOS EGYESÜLET SEGÍTSÉGÉVEL

Az egyesület 1999 óta folyamatosan karban tartja az alternatív óvodapedagógiai program megvalósításához, alkalmazásához szükséges fejlesztéseket. A mindenkori ágazati oktatásirányítás fejlesztéseit kiemelten támogatja. Elsőként vezette be a nevelési program szakszerű megírásának metodikáját, a minőségfejlesztés rendszerét, a gyermekek egyéni fejlesztési rendszeréhez szükséges folyamatokat és a kora gyermekkori tehetséggondozás elméletét, rendszertudatos alkalmazási lehetőségeit, mellyel nem csak a programban dolgozókat tudta támogatni, hanem az ország valamennyi óvodájának segítséget adott a megjelenő könyveivel, tehetségnapjaival. Nevelőtestületünk óvodapedagógusai a kezdetektől fogva egyesületi tagok, tagsági díjat (2018-ban 1.000 Ft/fő) minden év elején januárban fizetünk be az egyesület részére, fejében szakmai-módszertani segítséget kapunk.

Az egyesület továbbképzései A program létrejötte után az egyesület kidolgozta az akkreditált 30 órás továbbképzéseket, hogy a tanulni vágyók megérthessék a program elméletét és gyakorlatát. Azóta is működtet egy olyan akkreditált 30 órás tanfolyamot, melyet minden kezdő és más programmal működő óvodából átkerülő óvodapedagógusnak már a gyakornoki időszakában ajánl, hogy ezzel is segítse a pedagógust a helyi pedagógiai programjának megismerésében és alkalmazásában, valamint a pedagógus életpályamodell szakszerű elindulásában és a sikeres pedagógus I. minősítésének megszerzésében. Az egyesület a Szarvasi pedagógiai karral karöltve, 2003-tól folyamatosan működteti az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív program szakirányú, szakvizsgát adó, 4 féléves képzését. Ez a képzés minden művészeti programban dolgozó szakembert eljuttat a pedagógus életpályamodell pedagógus II. fokozatának sikeres minőségéig. Az óvodapedagógusok elfogadott pedagógiai végzettsége a főiskolai végzettség, óvodapedagógus szakképzettség, melyhez tartozó egyéb elvárás az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” című alternatív program elmélete és gyakorlata - akkreditált 30 órás tanfolyam kötelező elvégzése. Valamint ajánlott az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív program szakirányú, szakvizsgás képzés megszerzése. Az egyesület 2000-től folyamatosan kiépítette 13 bázisóvodáját, amelyet pályázat útján valósított meg, a kidolgozott kritériumoknak megfelelően. Itt zajlanak a régiók továbbképzései, szakmai napjai, melyek a program alkalmazásához biztosítanak tanulási lehetőségeket. Ebbe a munkába a 12 modellóvoda is besegít, amelyeket szintén kritériumok alapján, pályázatok útján alakítottunk ki.

Az egyesület elindította a jó ötletek, gyakorlatok terjesztésének kidolgozott hospitálási rendszerét is. A www.ovodak.org.hu honlapján 112 jó ötlet közül választhatnak a programmal dolgozó óvodák. Félévente egy hospitálásra jelentkezhetnek az érdeklődők, a bázis és modellóvodákba szervezett ingyenes szolgáltatásra, melynek tapasztalatát minden évben az egyesület feldolgozza, és az őszi budapesti konferencián, valamint a közgyűlésen közzé teszi a tapasztalatok összegzését.

Az egyesület kiemelt országos rendezvényei Az egyesület 1999-től 111 folyamatosan, évenként megrendezi a kétnapos tavaszi esztétikai tanácskozásait, konferenciáit egy-egy kiemelt nevelési, tevékenységi témakörből. E rendezvény célja, hogy összetartsa a művészeti programmal működő óvodákat, és segítsen a program megvalósításában, valamint a pedagógus kompetenciájukat erősítse. Ez a tanácskozás

meghívja a témakörben legtájékozottabb oktatásügyi szakembereket, kutatókat és a főiskolákon tanító szakembereket, valamint biztosítja a területen működő adaptáló óvodák meglátogatását is. Ehhez a rendezvényhez társul az egyesület közgyűlésének megtartása. Az egyesület évenként megrendezi az egynapos őszi konferenciáját Budapesten, mely aktuálisan, hol a vezetőknek szól oktatásirányítási törvények értelmezését boncolgatva, hol tehetségműhelyt vezető szakembereknek, akik a tehetséggondozás valamelyik feladatát tisztázzák, hol az egyesület zenei szimpóziумait rendez meg tiszteletbeli elnökünkre, Forrai Katalinra emlékezve.

Az egyesület által működtetett Óvodapedagógusok Országos Tehetségsegítő Tanácsának szakmai megtervezése alatt áll a nagy múltú Óvodapedagógusok Kecskeméti Nyári Egyeteme, amely 9 éve vállalta el, hogy a kora gyermekkori tehetséggondozást szolgálja, és minden évben június közepén szervezi meg a háromnapos tematikus rendezvényét. Az óvodapedagógusok nyári egyetemén nagy létszámban vesznek részt az egyesületünk tagjai. Az egyesületünk kezdeményezésére Győr város nyolc évvel ezelőtt újra elindította a nagy múltú zenei nevelési országos konferenciáját, ahol az óvodai szekció működését a győri bázisóvodánk irányítja. Ez a rendezvény is nagymértékben segíti a pedagógus tagságunk zenei alapismereteinek, zenei érdeklődésének fenntartását. Kiemelt rendezvénynek számít az Óvodapedagógus Kórusok Országos Fesztiválja, melyet háromévenként Püspökladány város szervez meg, a Magyar Kodály Társaság gondozásával. Ezek a rendezvények nagy hatással vannak a pedagógusok szemléletére, szakmai ismereteik karbantartására, tájékozottságuk biztosítására.

XII. A PROGRAM TERVEZÉSE, ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE

A program szakmai működését tervező dokumentumok Az alternatív program 1996-ig tartó implementációs szakasza, valamint a bázis és modellóvodák rendszerszerű szakmai működése igazolja, hogy az alternatív programmal működő óvodák meg tudták valósítani a program nevelési célját, és azt a gyakorlatot, amelyet az alternatív óvodapedagógiai program tartalmaz. 1996-tól kezdve minden tervező szakmai dokumentum biztosítva van a programot adaptáló óvodáknak. A használata most már felértékelődött a szakmai ellenőrzésekkel. A gyakorlatban dolgozó óvodapedagógusainkban ezáltal megerősödött az átgondolt gyakorlati munkához nélkülözhetetlen a tudatos tervezés szerepe.

Az alternatív óvodapedagógiai program dokumentációs rendszere		
„Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” alternatív óvodapedagógiai program helyi pedagógiai programok a program adaptálásával		
Dokumentumtípusok	Tervezési időkerete	Az egyesület által biztosított dokumentumok megtalálhatósága
Az alternatív óvodapedagógiai program csoportnaplója	egy nevelési év	A csoportnapló negyedik változatának átadása digitális formában Internetes formában letölthető a www.ovodak.org.hu honlapról, kóddal
A gyermekcsoport nevelési terve	félév	A csoportnaplóban megtalálható
A gyermekcsoport tevékenységi terve	negyedév	A csoportnaplóban megtalálható
Eseménytervek	Havonta	A csoportnaplóban megtalálható
Komplex Gyermektükör – A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció	Három/ négyéves, folyamatos	Internetes formában letölthető a www.ovodak.org.hu honlapról, kóddal
Az óvodapedagógiai programban meghatározott teendők, tevékenységi formák megfigyelés	Három/ négyéves, folyamatos	Internetes formában letölthető a www.ovodak.org.hu honlapról, kóddal
Műhelynapló a	évenként	Könyv formátumban

tehetséggondozás levezetéséhez		biztosított
-----------------------------------	--	-------------

Az Óvodavezetői munkaterv hidat képez az óvoda pedagógiai programja és az óvodapedagógusok gyermekcsoportokra elkészített tervei között. A vezető a pedagógiai éves munkatervében tervezzék meg a programjuk módosításainak pontos tartalmát, és a nevelőtestületnek ajánlja megvitatásra. Az óvoda nevelőtestülete eldönti, hogyan vezeti be az óvodába a módosításokat, és milyen innovációra, továbbképzésre, hospitálásokra van szüksége ahhoz, hogy a leírtak alkalmazhatóvá váljanak.

A program megvalósítását szolgáló formanyomtatványok			
Ssz	Formanyomtatványok típusai	Tervezési időkerete	Az egyesület által biztosított segítő formanyomtatványok megtalálhatósága
1.	A program óvodaképének elemzéséhez, fejlesztéséhez készült kategória rendszeres megfigyelés	Évenként, egy alkalommal	1. számú melléklet www.ovodak.org.hu
2.	A játéktevékenység éves tervezete, évszakonkénti lebontásban	Évenként	2. számú melléklet www.ovodak.org.hu
3.	Vers, mese, dramatikus játék éves tervezete Vers, mese, dramatikus játék kéthetes tematikus terve	Évenként Gyakornoki időszakban folyamatosan	3. számú melléklet www.ovodak.org.hu
4.	Ének-zene, énekes játék, gyermektánc és zenehallgatás tervezete Ének-zene, énekes játékok, gyermektáncok és zenehallgatás vázlata	Évenként Gyakornoki időszakban folyamatosan	4. számú melléklet www.ovodak.org.hu
5.	Rajz, festés, mintázás, kézimunka éves tervezete Rajz, festés, mintázás, kézimunka vázlata	Évenként Gyakornoki időszakban folyamatosan	5. számú melléklet www.ovodak.org.hu
6.	Mozgás, mozgásos játék tervezete Mozgás, mozgásos játék vázlata	Évenként Gyakornoki időszakban folyamatosan	6. számú melléklet www.ovodak.org.hu
7.	Környezet tevékeny megismertetésének tervezete A környezet tevékeny megismertetésének két-háromhetes tematikus terve	Évenként Gyakornoki időszakban folyamatosan	7. számú melléklet www.ovodak.org.hu

8.	Munka jellegű tevékenységek éves tervezete tervezése	Évenként, évszakonkénti lebontásban	8. számú melléklet www.ovodak.org.hu
----	--	-------------------------------------	--

A formanyomtatványok alkalmazását az előző táblázatban feltüntetett módon ajánljuk alkalmazásra a belső hospitálások, minősítések előtt, illetve a Gyakornok óvodapedagógusnak.

Minden tevékenységhez szükség van arra, hogy a pedagógus egy éves távlatban átlássa, mit szeretne megtanítani a gyermekeknek. Ezekből az elkészült éves tervekből könnyen meghatározhatók rugalmasan, mi kerüljön át a csoportnaplóba. A vázlatírást nagyon ajánljuk a gyakornokoknak, és azoknak az óvodapedagógusoknak, akik más programmal dolgozó óvodából kerültek át a művészeti programba. A program megértéséhez jó tanulási alap a vázlatírás. A vázlatírásra szükség a jó gyakorlatok megtekintésekor, és bármilyen programbemutató alkalmával. Az ellenőrzés befejezését követő két héten belül az ellenőrző személy a teljes ellenőrzés anyagát lefűzi, és közösen megbeszélte helyen úgy tárolja, hogy az óvodapedagógusok elolvashassák.

XIII. VEZETŐI, SZAKMAI ELLENŐRZÉSEK

Az óvodavezetői munkaterv tartalmazza a vezetői ellenőrzési tervet, mely lehetőséget ad minden évben ahhoz, hogy az alternatív program alkalmazási minőségét folyamatosan nyomon kövesse a vezető, az óvodapedagógus, s ez által a nevelőtestület is. Ezek a szakmai ellenőrzések magukban hordozzák az ellenőrzések folyamatszabályozott, minőség ellenőrzési metodikákat. Az intézményvezető a folyamatos információgyűjtése, valamint a nevelési év értékelései, ellenőrzési dokumentumai alapján eldönti a következő év ellenőrzési témáját és a munkaterv részeként elkészíti a folyó évre szóló ellenőrzési tervét. Az ellenőrzési terv tartalmazza az ellenőrzés témáját, a törvényi és az alternatív program ide vonatkozó hivatkozásait, és nevelőtestület teljesítési szintjéhez tervezett sikerkritériumokat és az ellenőrzés témájában használt dokumentumokat. Az óvodavezető a nevelési évnnyitó értekezleten ismerteti az elkészített ellenőrzési tervét, az ellenőrzéshez elkészített kategória rendszeres megfigyelési táblázatokat, s annak értelmezését. Ezeket a megfigyelési segédleteket kapják meg a csoportban dolgozók, hogy fejlesztő hatású lehessen az ellenőrzés, és mindenki korrekten felkészülhessen az ellenőrzésre. Az ellenőrzöttek a csoportnaplóban rögzítik az ellenőrzés paramétereit: idejét, helyét, s azokat a feladatokat, amelyeket az intézményvezető a helyzetfelméréshez igényel. Az ellenőrző személy a tervezettnél megfelelően elvégzi az ellenőrzést. Gondoskodik arról, hogy az egy csoportban dolgozó szakemberek együtt vegyenek részt az ellenőrzés teljes folyamatában. (Ha az ellenőrzés tárgya a dajkára is érvényes, ő is részese az ellenőrzés teljes folyamatának.) Az ellenőrzés után az ellenőrzött személy kifejti reflektív elemzését, értékelését saját munkájáról. Az ellenőrző személy az ellenőrzés befejezése után – egy-két napon belül – nyilvánosságra hozza vezetői feljegyzéseit, észrevételeit, és az ellenőrzötteknek ismerteti. Abban az esetben, ha az ellenőrzött személyek egyetértettek az ellenőrzés minősítésével, az ellenőrzés lezárul az ellenőrző lap és a záró összegzés kitöltésével, aláírásával. (Az ellenőrző lapon szerepelnek az ellenőrzésre vonatkozó adatok, a záró összegzésen pedig a megfelelt, nem felelt meg kritériumok. A megfelelt kritérium azt jelenti, hogy a csoportban dolgozó pedagógusok a sikerkritériumokat teljesítették. Ha az ellenőrzött személy nem ért egyet az ellenőrzés minősítésével, az ellenőrzést megismétlik a nevelőtestület által meghatározott belső szakemberrel. Az ellenőrzés befejezését követő két héten belül az ellenőrző személy a teljes ellenőrzés anyagát lefűzi, és közösen megbeszélte helyen úgy tárolja, hogy az óvodapedagógusok elolvashassák.

Az ellenőrzési rendszer kiépítése Az ellenőrzés témája olyan területet öleljen fel, amelyet le lehet ellenőrizni a pedagógiai folyamatban. Érinthet egy szokásrendszert, szabályokat, normákat, egy szakmai követelményt az alternatív program szerint, a hozzátartó dokumentumokkal együtt, melynek a minőségét javítani szeretnénk. A vezető vigyázzon arra, hogy a minőségellenőrzés fogalmában meghatározott területeket érintse az ellenőrzés során (dokumentumok, követelmények, a fejlődés várható jellemzőinek vizsgálata valamely tevékenységben, normák, szokások, szabályok). Az ajánlott folyamatrendszert saját helyi körülményünkre adaptálja, és fogadtassa el a nevelőtestületével! A vezető készítsen olyan megfigyelési technikát, táblázatot, amelyek használata egyszerű, könnyen kezelhető, érthető szempontokat tartalmaz, valamint átlátható, és a pedagógusok fejlődését szolgálja. Az ellenőrzés sikerkritériuma mindig a pedagógiai program céljaira, az SZMSZ-ben rögzített követelményekre épüljön! Az ellenőrzés teljes folyamata legyen nyitott konstruktív, együttműködő, és mindenki számára megismerhető.

XIII.1. SZAKMAI INNOVÁCIÓK, FEJLESZTÉSEK, ÉS A SZAKMAI BELSŐ ÉRTÉKELÉSEK RENDSZERE

A szakmai innovációk kezdeményezését a művészeti egyesület folyamatosan támogatja, amely országos elvárásoknak megfelelően, és az alternatív program céljainak összehangolásával történtek. Elvárásunk volt, hogy ezekbe az innovációkba a bázisóvodák, modellóvodák részt vegyenek, és az eredményei elsőként jelenjenek meg a helyi pedagógiai programjaikban, gyakorlatukban. Ilyen országos innovációink voltak a nevelési programok elkészítése, a minőségbiztosítási rendszerek kidolgozása, a gyermekek fejlődésének nyomon követése, az óvodai tehetséggondozás rendszerének kidolgozása, valamint a zenei tehetségterület jó gyakorlatának létrehozása. Ezek az innovációk igen nagy hatékonyságot eredményeztek az óvodák gyakorlati munkájában, amelyek jól szolgálták a helyi szakmai fejlesztéseket. Az innovációk hozadéka volt, hogy létrehozta a művészeti óvodákban a szakmai teameket az egyéni fejlődés nyomon követése, és a tehetséggondozás területén. Így a vezetési modellünk két középszintű vezetővel megerősödött. Igen sok művészeti óvodában olyan művészeti munkaközösség működik, amely a program magas szintű alkalmazásáról gondoskodik. Ezek a munkaközösségek képesek belső értékelő munkaközösséggé válni. Az értékelés, ellentétben az ellenőrzéssel, nem egyszerűen az előírásoknak való megfelelést vizsgálja, hanem arra keresi a választ, hogy az értékelt személy vagy tevékenység megfelel-e a kitűzött céloknak. A célok meghaladják az előírásokat, bennük kifejeződik az értékelt területre vonatkoztatott értékrend. Értékelésre akkor kerülhet sor, ha előzetesen meghatározott célokat, feladatokat, tartalmakat fogadott el az intézmény. Tulajdonképpen a megírt alternatív program és a pedagógiai programok ezt rögzítik. Az óvodában a szakmai belső értékelések a minőségértékelési folyamatszabályozás alapján szerveződnek, amelyek információkat adnak a célok megvalósulásának mértékéről, szintjéről, s rögzített szempontrendszerek alapján összefüggéseket keresnek a célok, a folyamatok és a megvalósult végállapot között, valamint vizsgálódnak az nevelési folyamatok hatékonyságáról. A művészeti szakmai munkaközösség vezetője az értékelő tervet nevelőtestületi szinten bemutatja, véleményezteteti és elfogadtatja. A feltáró munka összefoglalását a kitöltött, feltáró adatlapok szerint, a művészeti munkaközösség vezetője, és a teamek vezetői végzik, s mindezt írásban rögzítik. Az összefoglalókban kiemelik a javítandó feladatokat is. A javítandó feladatokra mindegyik óvodai csoport külön-külön saját intézkedési tervet készít. Az intézkedési terveket a szakmai értékelő csoportok hagyják jóvá. Amennyiben a team nem hagyja jóvá, akkor korrekciót javasol. Elfogadás esetén pedig elkezdődhet az intézkedési tervek megvalósítása. Az intézkedési tervben rögzítik a cselekvési lépéseket, a módszereket, eszközöket, a felelősöket, a határidőt és azt, hogy mit, mivel dokumentálnak. A művészeti munkaközösség-vezető az eredményeket összeveti a rögzített sikerkritériumokkal. Ha sikerült a folyamatjavítás, akkor a hiányosságot kijavították. Ha mégsem, akkor az óvónők a csoportnaplóba rögzítik a megoldásra váró feladatokat, hogy a hiányosságokat folyamatosan meg tudják szüntetni.

XIII. 2. AZ ÓVODAI GYERMEKVÉDELMI FELELŐS MUNKÁJA

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre. Ebben a feladattervben konkrét tevékenységeket jelöl a felelős meghatározásával együtt.
- A nevelési év elején minden újonnan szerveződött csoport szülői értekezletén a csoportos óvodapedagógusok tájékoztatják a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységről, arról, hogy

probléma esetén milyen, óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményeket kereshetnek fel.

- Közreműködik az intézmény gyermekvédelmi dokumentumainak elkészítésében az óvodavezető segítőjeként.
- Évente legalább egyszer egyeztet a jegyzővel vagy az illetékes önkormányzati előadóval és a gyermekjóléti szolgálattal a nyilvántartást illetően jelzőrendszeri beszámolón.
- Munkájáról évente egyszer beszámol a nevelőtestületi értekezleten, illetve egyéb esetekben az óvodavezető utasítására.
- Kapcsolatot tart általában és konkrét esetekben a gyámhatósággal, a nevelési tanácsadóval, szociális munkással, a pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és ezt az igazgató és kollégái tudomására hozza.
- Fontos feladata, hogy segítse és szorgalmazza a veszélyeztetettség, illetve a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
- Felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel. Intézkedést kér azoktól a szakemberektől, akik illetékesek a gyermek problémáinak megoldásában
(gyermekjóléti szolgálat, gyámügyi előadó, védőnő, orvos, jegyző)
- Az intézményben jól látható helyen kiteszi a gyermekvédelmi intézmények címét, telefonszámát
- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozók között.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket. Feljegyzi a nyilvántartásban a gyermekekkel, illetve a családdal kapcsolatos intézkedéseket és azok eredményeit. Ezt a feladatot az óvodapedagógusokkal együtt végzi.
- Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszüntetés időpontját, okait.
- Elősegíti az óvónők felderítő-tevékenységét. Továbbképzést tart a lehetséges eljárásokról, módszerekről, az egyes gyermekek érdekében teendő intézkedésekhez tanácsot ad.
- Javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra, segít a segélykérelmek, a környezettanulmány elkészítésében, ahol szükséges.
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében.

XIII. 3. SPECIÁLIS GYERMEKVÉDELMI FELADATOK

- A gyermekvédelmi felelős előkészíti az új nyilvántartó lapokat, illetve folyamatosan vezeti a már meg lévőket;
- Kapcsolatban vagyunk az intézményünkbe delegált szociális munkással, konzultálunk a gyermekvédelmi esetekről.
- Kapcsolatban állunk a Szociális Alapszolgáltató Központ és a Gyámügyi Osztállyal.
- Gyermekjóléti Szolgálat, a családsegítő által szervezett eszmegbeszéléseken információt cserélünk az egyes esetekről.

XIV. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Készítette: Alpárné Pálma Kinga intézményvezető

Dátum: Vép, 2021.....

Ph. ....

Alpárné Pálma Kinga

Egyetértést gyakorlók és véleményt nyilvánítók nevében:

Dátum: Vép., 2021 .....

.....
Szülői szervezet képviselőjének aláírása

2021/2022. sz..... nevelőtestületi határozat

” A Vép Vadvirág Művészeti Óvoda nevelőtestülete az intézmény Házirendjét a jegyzőkönyvben szereplő módosításokkal, a szülők véleményének és javaslatának meghallgatásával együtt elfogadja, az abban foglaltakkal egyetért, megvalósítását magára nézve a magas elvárások szintjén kötelezőnek tekinti.”

Dátum: Vép, 2021 .....

.....
A nevelőtestület képviselőjének aláírása

Ph.

Vép Város Képviselő-testület hatáskörében jóváhagyta.....sz határozatával.

.....

Ph

aláírása

XV. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

Az óvodai nevelési program hatálya:

- A Pedagógiai program az óvodavezető jóváhagyásával lép hatályba a kihirdetés napján és határozatlan időre szól.
- Rendelkezéseit a kihirdetés napját követő nevelési év első napjától kell alkalmazni.
- A pedagógiai programot véleményezésre meg kell küldeni a Szülői közösségnek.

Az óvodai nevelési program felülvizsgálatának határideje: 2025. augusztus 31.

Az óvodai nevelési program módosítása: az intézményigazgató hatásköre, kezdeményezheti a nevelőtestület.

A módosításának lehetséges indokai:

- A program bevalását figyelemmel kíséző ellenőrzést, értékelést követő módosítási javaslat
- A gyermekek értelmi-érzelmi fejlődésében nem hozott olyan szintű fejlődést, amit a programtól elvártunk.
- A program bevalását figyelemmel kíséző ellenőrzést, értékelést követő módosítási javaslat.
- A nevelőtestület többségének indítványa alapján.
- Törvényi változások miatt, jogszabályi elvárás.
- Feladatellátás változás.

A döntés-előkészítő érdekegyeztető fórumot, melyen a módosítással foglalkozik a nevelőtestületet, az óvodában működő munkaközösségek javaslatára kell összehívni.

A következő előírásokat szabunk a programmódosítás előterjesztésére:

- Írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőségének
- Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek.
- Szóbeli előterjesztés a nevelőtestületnek, véleménykérés, döntés a módosítás elfogadásáról.

A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra, a többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges. A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni.

A Pedagógiai program személyi hatálya kiterjed:

Az óvodával jogviszonyban álló pedagógusra, alkalmazottakra

- Az óvodával jogviszonyban álló gyermekekre
- Az intézménnyel jogviszonyban nem álló, de az intézményben munkát végző pedagógusra.

A Pedagógiai program területi hatálya kiterjed:

- Az óvodán belüli tevékenységekre.
- Az óvoda által szervezett külső programokra.

A program nyilvánosságának biztosítása, a tájékoztatás adásának és tájékoztatás kérésének szabályozása:

- Az első szülői értekezleten való tájékoztatásnyújtás (intézményvezető).
- A szülő kérésére, előre egyeztetett időpont alapján, szóban (intézményvezető).
- A csoport szülői értekezletek alkalmával (csoportban dolgozó pedagógusok).
- Az óvoda honlapja
- Egy példány a többi intézményi szabállyal együtt átolvasásra elkérhet